הד המושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 790 • 4 ביולי 2013 • כ"ו בתמוז תשע"ג

צילום: שחר מנחם

ד"ר ארז אזרחי ממושב מטע, שלוש פעמים אלוף ישראל בניווט רכוב, עזב את הדרך שיועדה לו בחקר המוח ופנה למה שקרוב ללבו. מזה שמונה שנים הוא מוביל את מסע האופניים "גלגלי אהבה", שתרומותיו מוקדשות לטיפול בילדי בית החולים השיקומי אלי"ן בירושלים. בשנתו ה-14, ישתתפו באירוע הצדקה הספורטיבי והבין-לאומי הגדול בישראל כ-700 רוכבים, בני 14 עד 70, מהארץ ומחו"ל **חני סולומון ■ עמ' 14**

רוכבים עם מטרה

"אומה" רות ואבא כוכב
חיבוק מנהלל
עמ' 22

"סניור"
להדברה טובה יותר

תכשיר חדשני להדברת קרציות, פרעושים, וזבובים במשק החי

מכתשים
מפעלים כימיים בע"מ

לשרותכם בייעוץ והדרכה:
רמי שניידר
מנהל תכשירי תברואה ווטרינריה
משרד: 03-6577577 נייד: 052-6056069

כשה"ירוק" ירוק יותר

חומר אורגני שפותח בישראל מאפשר לבסס את גידול הקנאביס על הדברה טבעית. הפיתוח מעורר עניין בקרב מגדלי קנאביס בהולנד

הפיתוח הישראלי "תמר-טק" מאפשר הדברת חממות קנאביס בהתבססות על חומרים אורגניים. הפיתוח הוא יוזמה של שני חקלאים צעירים, שאושר על ידי משרד החקלאות לאחר סדרת ניסויי שדה בשיתוף מינהל המחקר החקלאי – מכון וולקני. בנוסף לבדיקת יעילות החומר נגד מזיקים, נבחן יבול הקנאביס שגדל עם התחליב כדי לוודא שהשימוש בו אינו פוגע באיכות המרכיב הפעיל של הצמח.

צרכני הקנאביס הרפואי נמצאים במצב בריאותי רגיש ולכן המגדלים בענף מוגבלים בתנאי הגידול והריסוס בחומרים כימיים. משום כך, מגדלי הקנאביס מחפשים אחר דרכים שונות ואורגניות, ככל האפשר, כדי להצליח במלחמה נגד המזיקים המעוניינים בעלי המריחואנה.

לדברי אורי יפה מחברת "אגרו שלף", מפתחת התחליב "תמר-טק", הקנאביס חביב על סוגי המזיקים אקרית אדומה מצויה, עש הטבק וכנימות עלה, שיונקים את רקמות הפרחים העסיסיות ומסוגלים לחסל יבול שלם בזמן קצר מאוד. הקנאביס הוא צמח רגיש שאין גדלות ממנו כמויות רבות, להבדיל מענפים אחרים, לכן המגדלים בענף מתמודדים עם לחצים כבדים לשם שמירה על בריאות היבולים.

ענף הקנאביס נתפס כתחום פרוץ, בהשוואה לשאר ענפי חקלאות אי אפשר לבצע בו אותן בדיקות בקרה שנעשות בפירות ובירקות, כדי לוודא שהתוצרת נקייה מריסוס כימי. נוזל ההדברה החדש מבוסס על השאלת נוגדנים מזני צמחים אחרים, שפיתחו לאורך האבולוציה חומרי הדברה טבעיים, שאינם רעילים לאדם ולצומח, אך קטלניים לחרקים. כך משלבים בחממות הקנאביס את חומרי ההדברה המצויים בטבע, שמשמשים את עולם הצומח כמנגנון הישרדות נגד המזיקים.

מקשרים משותפים של מגדלי קנאביס רפואי בישראל עם מקביליהם בחו"ל, נודע לחקלאים פעילים בארגון NCSM(האגודה ההולנדית לקנאביס רפואי) על הפיתוח החדש. ההולנדים כבר הביעו עניין בתחליב ולדברי יפה, תוצאות הניסוי המוצלח בישראל הן קריצה לאמסטרדם הירוקה, שתומכת במוצרים אקולוגיים.

כיום יש במדינת ישראל 11 אלף מטופלים בקנאביס הצורכים תוצרת משמונה חוות גידול שאין לפרסם את מיקומן, מחשש לגניבות. מספר הרופאים המאשרים שימוש בתרופה צפוי לגדול ל-20 עד סוף שנת 2013.

עלי קנאביס. בישראל חיים 11 אלף מטופלים הצורכים יבול משמונה חוות גידול

צילום: פלאש 90

תנו לצרוך בשקט

המשמרת הצעירה במפלגת העבודה ("צעירי העבודה") בהחלטה רשמית: מתנגדים למדיניות ההפללה של צרכני קנאביס

"צעירי מפלגת העבודה" קיבלו החלטה רשמית, לפיה הארגון, שבראשו עומדת חברת הכנסת מיכל בירן, תומך בהפסקת מדיניות ההפללה של צרכני קנאביס. לקבלת ההחלטה שותפה תנועת "דור האמת" ומקימה, עורך דין דקל-דוד עוזר, אשר ארגנו התפקדות מרוכזת למפלגות העבודה והליכוד, וכך השפיעו על מקבלי ההחלטות במפלגה.

ב-26 ביוני התכנסה לשכת המשמרת הצעירה במפלגת העבודה – ראשי המשמרת מכל הארץ וממוסדות הסטודנטים, חלקם עוזרים פרלמנטריים לחברי הכנסת – וקיבלה החלטה פה אחד (מול שני נמנעים): התנגדות רשמית ופורמלית למדיניות ההפללה הננקטת כנגד צרכני סמים בכלל וצרכני קנאביס בפרט.

במהלך הדיון, הביעה יושבת ראש המשמרת הצעירה, ח"כ מיכל בירן, אשר הביעה בעבר תמיכה פומבית בנושא, טיעונים בעד הפסקת מדיניות ההפללה, אך בסופו של דבר, בחרה להימנע בהצבעה.

למשמרת הצעירה אין כל סמכות רשמית במפלגת האם, אך הבעת עמדה רשמית תפתח אולי את הנושא לדיון במסגרת מוסדות התנועה, אולם שינוי רשמי של עמדת המפלגה בנושא אינו נראה קרוב.

תנועת "דור האמת", שראשיה הם עו"ד עוזר, שלומי סנדק ואדם בן לביא, מנסה לשנות את המדיניות הציבורית בישראל מתוך תפיסת עולמה: מקסום האושר החברתי הוא המטרה, האמת היא חובה וחופש הפרט הוא הבסיס החוקתי. אחת ממטרות התנועה היא שינוי יחס החוק והרשויות בישראל לשימוש בקנאביס, והפסקה מוחלטת של העניישה במישור הפלילי של צרכני המריחואנה.

תוכן

הוציא מהסליק
תושב לכיש מסר למשטרה נשק ישן שאביו הסתיר בדיר ובבור חליבה
6

מתחת לסלע
חשבתם פעם, איזו מין משפחה אתם? האם אתם רקפות או סביונים?
12

בחורף, בקיץ
קשה להיות ילדים של חקלאי. ככה זה בשהאבא רפתן במשרה מלאה
28

"קו למושב" גם באינטרנט - **תנועת המושבים:** www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך:** דרור יוסף
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, איתמר גור, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כובבא מדרשי

■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
מודעות לוח שירלי הכהן
טל' לוח 03-5682878
shirly.hacohen@maariv.co.il

יועצי פרסום דניאלה גבאי, יעקב קניאל, יורם טביבי, גילה סבן, רונית בר רוזן
טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

משנה למנכ"ל: עקיבא גולדבלום akiva.goldblum@maariv.co.il

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

יש שדולה לחקלאים ולחקלאות

חברי הכנסת זבולון כלפה (הבית היהודי), יצחק וקנין (ש"ס), שר החקלאות יאיר שמיר (ישראל ביתנו) ועומר בר-לב (עבודה) איחדו כוחות. על סדר היום של הלובי החקלאי: חקיקה, עידוד צעירים לבחור בחקלאות, יישום הידע והניסיון בפעילות כלכלית

השדולה ("הלובי") החקלאית בכנסת ה-19, שבה שותפים חברי הכנסת זבולון כלפה (הבית היהודי), יצחק וקנין (ש"ס), שר החקלאות יאיר שמיר (ישראל ביתנו) ועומר בר-לב (עבודה), הושקה ביום שני בנוכחות עשרות אנשי ההתיישבות החקלאית מכל הארץ. שר הכלכלה נפתלי בנט בירך והבטיח: "אהיה שותף לדרך".

השדולה החקלאית תפעל, על פי הצהרת מייסדיה, לקדם בחקיקה נושאים הקשורים לחקלאות ולמרחב הכפרי בישראל ובראש סדר העדיפויות יעמוד נושא הצערת החקלאות וקידום פעולה ממלכתית משולבת לעידוד צעירים שיבחרו לעסוק בתחום. השדולה תעסוק גם בשימור ובשימוש בידע ובניסיון הרב שנצבר במשך למעלה מ-65 שנות חקלאות, בסיוע מרכזי המחקר, על מנת לנצלם כמנוף לפעילות כלכלית.

חברי כנסת מהקואליציה ומהאופוזיציה, שר הכלכלה נפתלי בנט, שר הבינוי והשיכון אוריאל ויושבת ראש האופוזיציה, חברת הכנסת שלי יחימוביץ', הגיעו לתמוך בהתארגנות אר-בעת חברי הכנסת.

השר בנט אמר לנוכחים: "בלי החקלאות, אין לנו גבולות. איפה שאתם לא תהיו, מדינת יש-ראל לא תהיה. המשקל הסגולי שלכם במשרד הוא גדול. חלק מהסמכויות לעזור לכם נמצאות במשרדי, אני אהיה שותף לדרך. ההנחיה שנתתי לצמרת המשרד היא לתת ערך סגולי יוצא דופן לחקלאות ולחקלאים. אני מודה לכם שאתם קמים כל בוקר ועושים ציונות".

חברי הכנסת זבולון כלפה, יצחק וקנין, השר יאיר שמיר, עומר בר-לב. "אם נצליח להביא את הדורות הבאים לחקלאות, ניצחנו"
צילום: יח"צ

שר החקלאות שמיר: "חונכתי על ערכי תנועת ההתיישבות. בסיוריי בשטח, אני פוגש בעיקר חקלאים מבוגרים – זה המוקש. אם נצליח להביא את הדורות הבאים לחקלאות, ניצחנו. אנחנו הולכים להתמודד עם הבעיה הזו והבקשות שלנו ממשרדים אחרים נענות ברובן. כך כבר פתרנו את סוגיית המים באופן חלקי".

ח"כ זבולון כלפה, תושב קיבוץ שומריה שגדל במושב שרשרת ועסק בגידול הדרים, יו"ר השדולה החקלאית: "אני משקיע רבות מזמני בתחום החקלאות, מנסה להיפגש עם העוסקים בתחום וללמוד את כל הנושאים. מדובר בתחום שמחובר באופן ישיר לערכים של מדינת ישראל. יש לי קשר מצוין עם שר החקלאות יאיר שמיר, ואני בטוח שיחד נצליח לקדם מגוון סוגיות".

חברו לשדולה, ח"כ יצחק וקנין, גדל במושב יערה בגליל המערבי ומגדל תרנגולות לביצי מאכל, חבר בלובי החקלאי בכנסת מ-1996. "הנושא העיקרי שבכוונתי לקדם במסגרת השדולה הוא דור ההמשך. אם רוצים עתיד לחקלאות צריך לדאוג שבעוד 10–15 שנה יהיה פה דור שמפתח ומגדל גידולים. בכוונתי לטפל גם בבעיית הקצאות המים לחקלאות ומחירם. גם נושא המחסור בידיים עובדות הוא קריטי, בלי זה בלתי-אפשרי לקדם את המשק החקלאי".

ח"כ עומר בר-לב, בוגר הפקולטה לחקלאות ברחובות ובעבר אגרונום בתחנת ניסיונות ביטבתה: "במהלך הפריימריז במפלגת העבודה נחשפתי לבעיות השונות של המגזר החקלאי שייצוגו בכנסת דל. החלטתי להירתם ולסייע להתיישבות העובדת העומדת בפני קשיים רבים בתחום הבנייה, בסוגיות הקשורות לגידול וליווק התוצרת החקלאית ובעמידה מול האתגרים של המשק הישראלי. אני מתכוון להתמקד בפיתוח החקלאות ובסיוע למגזר החקלאי, שמייצג היום כמו בעבר, את הציונות היוזמת, הפועלת והערכית".

"המגזר הכפרי - נכס צאן ברזל של המדינה"

מפקד מג"ב, ניצב יעקב עמוס, בכנס ביד בנימין: "בשילוב זרועות ומשאבים תושג המטרה העיקרית שלשמה התכנסנו - העלאת תחושת הביטחון האישי של האזרח במגזר הכפרי"

במושב יד בנימין במועצה האזורית נחל שורק התקיים כנס שמטרתו הידוק שיתוף הפעולה בין גורמי הביטחון, במאמציהם להעלאת הביטחון האישי של האזרח במגזר הכפרי.

בכנס השתתפו מפקד משמר הגבול, ניצב עמוס יעקב, ראש מחלקת היישובים במג"ב, ניצב משנה ששון חממה, קצינים ושוטרים ממערך היישובים של מג"ב בכל הארץ, ראשי מועצות אזוריות וחברות אזרחיות (בזק, חברת החשמל, איתוראן ואחרים).

ניצב יעקב עמוס. "לא פחות משמירה על הבית"

המגזר הכפרי, 80% משטחי מדינת ישראל, נמצא באחריות משמר הגבול ומשטרת ישראל ומחולק ל-42 מועצות אזוריות, שבכל אחת מהן מספר יישובים. מלבד מפקדות כפריות, רכזי ביטחון שוטף ומתנדבים, פועלים בו גם גורמי ביטחון ואכיפה נוספים.

"מערך היישובים והמגזר הכפרי הם נכס צאן ברזל של מדינת ישראל", אמר ניצב יעקב, "אנחנו, לוחמי משמר הגבול, מתנדבים וכל מי שעוסק במלאכת הביטחון צריכים להתייחס לנושא באחריות כבדה, לא פחות משמירה על הבית. בשילוב זרועות ומשאבים תושג המטרה העיקרית שלשמה התכנסנו - העלאת תחושת הביטחון האישי של האזרח במגזר הכפרי".

ראש המועצה האזורית מטה יהודה, משה דדון, אמר למפקד מג"ב ולשותפיו באכיפת החוק: "תחושת הביטחון האישי של האזרח, שעומדת בראש מעייניו, היא פרי עבודה מאומצת שלכם, אני מוקיר ומעריך את העשייה הביטחונית הענפה. שיתוף הפעולה הפורה, זו הדרך לעמידה באתגרי היום-יום ולהשגת היעדים הנדרשים למען ביטחון התושבים".

"שלום משטרה, ערה?"

בחודשים הקרובים יוכלו תושבי הצפון לפנות למוקד 100 באמצעות מסרון. השירות החדש יקל על אזרחים חירשים ואילמים

שיפור במענה לאוכלוסיית החירשים והאילמים במוקד 100 של המשטרה: במסגרת ניסיון שיחל בחודשים הקרובים במחוז צפון, תינתן לאזרחים שאין ביכולתם ליצור קשר מילולי אפשרות לפנות בזמן חירום למוקד 100 באמצעות משלוח מסרון (אס-אם-אס) מהטלפון הסלולרי למספר: 0505069284.

על הפונים באמצעות הודעת טקסט לכתוב את מהות הפנייה, את מספר הטלפון הסלולרי, כתובת מדויקת ושם מלא. המסרונים יתקבלו בעמדה מיוחדת המאוישת על ידי מפקדי משמרות ושוטרים. עם קבלת הפנייה, יישלח מסרון חוזר לפונה ותישלח ניידת לכתובת הרלוונטית, בהתאם לדחיפות המקרה. קיים ערוץ נוסף שכבר פועל, משלוח פקס, שמספרו: 04-6458793.

מפקד המחוז הצפוני, ניצב רוני עטיה: "חשוב לנו לחזק את תחושת הביטחון בקרב אוכלוסיית החירשים והאילמים. שדרוג המערכת והאפשרות לשלוח מסרון מכול מקום מהווה נדבך נוסף בשיפור השירות לאזרח".

תושב לכיש מסר למשטרה כלי נשק ממלחמת העולם השנייה

במבצע לאיסוף נשק שלא ברישיון נמסרו 1,195 אקדחים וכ-265 רובים, מחסניות, כדורים, רימונים ומוקשים. בנו של אספן נשק הוציא מחצר ביתו מצבור אמל"ח בן כ-70 שנה

מבצע איסוף כלי נשק של המשטרה בקרב אזרחי ישראל הסתיים בחודש שעבר. בתחנת המשטרה של קריית גת לא היו מוכנים לאוסף הנדיר שנמסר לידיהם על ידי בן של אספן, תושב חבל לכיש, שהביא אמצעי לחימה שהיו בשימוש לפני עשרות שנים במלחמות ישראל ופריטים מתקופת מלחמת העולם השנייה, חלקם יועברו למוזיאון.

אוסף כלי הנשק, שבעליו הטמין אותו בתוך דיר כבשים ובבור חליבה, הובא למשטרת קריית גת במסגרת מבצע איסוף כלי נשק שקיימה המשטרה בכל הארץ. בעל האוסף הלך לעולמו לפני כשנתיים ובנו החליט להעביר את הפריטים המסוכנים לידי המשטרה, מחשש לשלום בני משפחתו.

בין הפריטים שנמסרו נמצאו ארבעה רובים ישנים ששימשו את צה"ל, רובה ירדני, רובה ציד, להביור, שני רימונים משנת 1952, מספר לבנות חבלה, ארבעה ארגזי תחמושת, קסדות של הצבא הבריטי, נפצים, מחסניות, ערכת אב"כ ומעיל צבאי אותנטי עם סמל המלוכה. לאחר בדיקת הפריטים על ידי חבלן המשטרה, חלקם יועברו להשמדה ומקצתם יועברו לשמירה במוזיאון.

במדינת ישראל מוחזקים על ידי הציבור כלי נשק ואמצעי לחימה בניגוד לחוק: כלי ירייה שפג תוקף רישיונם, נשק שבעליהם נפטרו, גנוב, שלל ואמצעי לחימה אחרים. נשק המוחזק שלא כדין הוא נשק המוחזק ללא רישיון בתוקף מאת הגוף המוסמך או נשק המוחזק ללא היתר. סעיף 144 לחוק העונשין התשל"ז 1977 קובע, כי הרוכש או המחזיק נשק בלא רשות על פי דין להחזקתו - דינו מאסר שבע שנים. אגף כלי ירייה במשרד לביטחון הפנים ומשטרת ישראל ערכו את מבצע איסוף כלי הנשק, במטרה לצמצם את כמותם בידי הציבור משום שהם עלולים לשמש לפגיעה בחפים מפשע.

בסיכום המבצע נמסרו 1,360 כלי נשק, מתוכם 1,195 אקדחים והשאר רובים מסוגים שונים. כמו כן, נמסרו אמצעי לחימה ובהם מחסניות, כדורים, רימונים ומוקשים. יותר ממחצית כלי הנשק נאספו במחוז מרכז, במחוז תל אביב נמסרו כ-370 כלי נשק ובמחוז דרום כ-170.

מי שהפקיד נשק (או חלק מכלי נשק) חויב להזדהות בתחנת המשטרה באמצעות תעודה מזהה (תעודת זהות, דרכון או רישיון נהיגה בתוקף). לכל אדם שהפקיד נשק המוחזק בידיו שלא כדין במהלך תקופת המבצע הוענקה חסינות מפני העמדה לדין בעבירה של החזקת נשק שלא ברישיון בלבד. על פי הודעת המשטרה, אין חסינות למי שמסר נשק שבו בוצעו עבירות אחרות.

בריאיון עם השר לביטחון הפנים יצחק אהרונוביץ' (כתב העת "ביטחון פנים", גיליון 3, יוני 13') אמר השר: "יש לנקוט יד מגבילה ונחושה, ולא לתת לכל אחד את האפשרות להחזיק בכלי נשק. על כן הוחלט, שהחל מ-27 באוגוסט השנה, עם סיום משמרתם, יפקידו המאבטחים בעסקים טעוני רישיון עסק או במוסדות כבנקים, מוסדות חינוך, בתי קולנוע, בתי מלון ובתי עסק את כלי הנשק שבידיהם, במקומות עבודתם או במשרדי חברות האבטחה, ולא יצאו לבתיהם כשבידיהם נשק שהוגדר לאבטחה בלבד.

"במקרים חריגים ביותר יינתן אישור למאבטחים לשאת עמם את כלי הנשק בצאתם ממקום עבודתם רק על ידי ראש אגף המבצעים במשטרה. במקביל, ייבדקו מחדש התבחינים למתן אישור לנשיאת כלי נשק ולחידוש רישיונם".

רימונים שנמסרו למשטרה. שבע שנות מאסר לרוכש או למחזיק נשק בלא רשות
צילום: משטרת ישראל

בן 65 נעדר

היכן יוסף קופלמן?

משטרת ישראל מבקשת את עזרת הציבור בחיפושיה אחר יוסף קופלמן, כבן 65, שנעדר מיום רביעי, 12 ביוני 2013.

בפעם האחרונה שנראה, דיווחו בני משפחתו שיצא למפגש של חיילי השריון באתר ההנצחה בלטרון ומאז אבד הקשר עמו.

כל היודע פרטים על מקום הימצאו של קופלמן או כל פרט אחר העשוי לעזור במציאתו מתבקש לפנות לתחנת משטרת באר שבע בטלפון שמספרו 086462726 או למוקד 100.

יוסף קופלמן. נעדר מ-12.6

זייף מסמך וחשף את עצמו

מוזיקאי תושב מתן שלח מסמך "מטעם" רשות המסים המבטל עיקול שהוטל על משכורתו והחקירה בעניינו הובילה לגילוי עבירות אחרות שבהן הוא חשוד

מוזיקאי מהשרון שמשכורתו עוקלה בעקבות חובות גדולים למס הכנסה חשוד, כי שלח למקום עבודתו מסמך מזויף המבטל את העיקול. בעקבות חשיפת הזיוף, הועמקה החקירה נגדו ונתגלו עבירות נוספות.

בית משפט השלום בתל אביב אישר, לבקשת רשות המסים, את שחרורו בתנאים מגבילים של עידן סוכובולסקי, קלידן בן 59 מהיישוב מתן שבשרון, החשוד כי זייף מסמך בשם רשות המסים ובו, כביכול, הורתה על ביטול עיקול שהוטל על משכורתו.

הפרשה החלה בנובמבר 2012, אז עורדת במחלקת הכספים של התיאטרון שבו עבד כנגן פסנתר וקלידים מקצועי קיבלה צו בדואר רשום המורה לעקל את משכורתו של סוכובולסקי בשל חוב גדול למס הכנסה. כאשר קיבלה למחרת, באמצעות פקס, צו החתום על ידי אותו אדם שחתום על צו העיקול, המורה לבטל אותו, פנתה לרשות המסים כדי לוודא אם העיקול בתוקף. אז התברר, כי המסמך זויף וכי מכשיר הפקס ממנו נשלחה ההודעה לתיאטרון שייך לקרוב משפחה של החשוד.

בנוסף, מידע מודיעיני שנאסף על החשוד במשרד החקירות של מס הכנסה בתל אביב הצביע על חשד לפיו אינו מדווח על עיסוקו כעצמאי ועל חשבוניות שהוא מוציא ללקוחותיו, וכי מסר הצהרה כוזבת בטופס 101, במטרה להתחמק מתשלום מס. על פי החשד, למרות ששכרו בשנת 2010 כשכיר היה כ–20 אלף שקלים בחודש במצטבר ממספר מעסיקים, שילם מס על פי מדרגות מס נמוכות בלבד וקיבל נקודות זיכוי שלא הגיעו לו, מאחר שבכל מקום עבודה הצהיר, כי זהו מקום עבודתו היחיד ולא ביצע תיאום מס.

בעקבות החשדות ותקרית הזיוף נפתחה חקירה גלויה, נערך חיפוש בביתו של החשוד ואז נתגלה, כי במקביל לעבודתו כשכיר במספר מקומות, החשוד הרוויח בשנת 2009 כ–300 אלף שקלים כעצמאי, ועליהם לא דיווח לרשויות. החשוד ואשתו הובאו לחקירה וכן נגבו עדויות מגורמים עמם היה בקשר מקצועי.

בחקירתו, הודה החשוד כי לא דיווח למע"מ על כ–60% מהחשבוניות שהוציא ולא הגיש למס הכנסה דוחות שנתיים מאז 2009. על פי ההסכמה בין הצדדים, הורה השופט עידו דרויאן על שחרור החשוד בתנאים מגבילים, תוך הפקדת ערבות אישית בסך 600 אלף שקלים וכן הפקדת מזומן וערבות צד ג' בסך 350 אלף שקלים.

החלו עבודות תשתית בכביש אשדוד-גדרה

יוקם מחלף בין מחלף אשדוד לצומת גדרה, בקרבת יישובי גדרות והמושבים בין שתי הערים. תקציב הפרויקט: 430 מיליון שקל

בצומת בית רבן, בין אשדוד לצומת כנות, יהיה בספטמבר 2014, על פי התכנון, מחלפון חדש שיקל על התנועה בין עיר הנמל לכביש 6. יתווסף נתיב לכל כיוון שיעזור לתנועת המכוניות בציר העמוס. תקציב הפרויקט, המתחלק לשלושה פרויקטים קטנים יותר וכבר החלו בעבודה עליו: 430 מיליון שקלים.

כביש 7 (41 בקטע שבין נמל אשדוד לצומת גדרה) מהווה עורק תחבורה עיקרי בין אשדוד והנמל לכביש 6. לאורכו נמצאים כבישי הגישה ליישובים והיישובים: ניר גלים, בני דרום, בית רבן, קבוצת יבנה, יישובי מועצה אזורית גדרות, גבעת וושינגטון, היישובות "נווה הרצוג" ו"כרם ביבנה" וכפר הנוער כנות. במסגרת הפרויקט, שעתיד להסתיים בספטמבר 2014, יבוטלו הצמתים הקיימים בית רבן, כנות וגדרה ויוקמו מחלפים ומעברים תת-קרקעיים. הכביש יורחב לדו-נתיבי לכל כיוון לאורך כ–3.2 ק"מ. מנהל הפרויקט: טיבי סרג' – טיבי ליין בע"מ.

הפרויקט מחולק לשלושה פרויקטים משניים. החלק המזרחי כולל 1.6 ק"מ מכביש 7 ו–2.5 ק"מ בתחום כביש 40. העבודות כוללות ביצוע של מחלף גדרה, מעברים תת-קרקעיים לבית הספר כנות ולאזור התעשייה כנות והכנה לנתיב שלישי לכל כיוון בכביש 7. בקטע של כביש 40 יבוצע שיפור גיאומטרי ובטיחותי. הקבלן המבצע: ונונו דני בע"מ.

החלק המערבי כולל 3.1 ק"מ בכביש 7 וק"מ אחד בתחום כביש 4000. העבודות כוללות הקמת מחלפון בית רבן, הכנה לנתיב שלישי לכל כיוון והסדרת דרכי גישה ליישובי גדרות ולקבוצת יבנה וסביבתה. הקבלן המבצע: ביבי כבישים עפר ופיתוח בע"מ.

החלק השלישי הוא סלילה של כביש עוקף אזור התעשייה, כנות המוביל בעיקר למוסד החינוכי כנות, במקום הדרך שבוטלה מכביש 14. אורכו של קטע הכביש מצומת כביש 333/3322 עד למתחם החנייה של המוסד הוא כ–2.6 ק"מ. קטע הכביש הזה כבר נפתח לתנועה. הקבלן המבצע: נאדים כמאל ובניו בע"מ.

במסגרת פרויקט שיפור התשתיות יוקמו קירות אקוסטיים, ייסללו מדרכות, יוצבו מעקות בטיחות, יועתקו תשתיות, הנוף ישוקם ועצים ועמודי תאורה ימוקמו מחדש בהתאם לשינויים בדרך.

עובדים בכביש. חיבור בין נמל אשדוד לאזור התעשייה כנות ובין עיר הנמל לכביש 3

צילום: אמיר מאירי

החממות והעדר ניצלו מהאש

הדלקה הגדולה בגלבוע פגעה ברכוש רב של תושבי רוויה. המושבניק יעקב דרעי הצליח להציל את החממות ואת עדר הכבשים שלו. ביישוב רוצים להקים צוות חירום

האש שהתלקחה לפני שבועיים כתוצאה מהחום הכבד וירדה מהגלבוע הרסה כמעט את החממות של יעקב דרעי ממושב רוויה, במועצה האזורית עמק המעיינות, אבל בעזרת השופל שלו הוא פינה במהרה את העשבים שסביב החממות והציל את רכושו.

האש הגיעה למרחק 50 מטר מהחממות של יעקב, 30 דונם של תבלינים – בזיליקום, רוזמרין וקורנית וגם העדר החדש, בן חצי שנה, של כבשים לבשר, ניצל. חמות אחרות במושב לא ניצלו והאש הסבה נזק רב. במועצה האזורית אומרים, כי יש פגיעות קשות במשקים ובלולים אחרים ביישוב.

"בא לי רעיון לפנות למינהל, כדי שאוכל לרעות את הכבשים בגלבוע ובאזור כדי שילחכו את העשבים ויקטינו את הסיכוי להתפשטות של אש עתידית", אומר יעקב. "חצי מהגלבוע נשרף, שש-שבע כבאיות ומטוסי כיבוי הגיעו לכבות".

במושב רוויה פונו 16 בתים מיושביהם ונזק נגרם למספר חממות ולולים, לא היו נפגעים בקרב בני אדם. לצורך כיבוי האש הוזנק מסוק משטרתי, נפתח חדר פיקוד קדמי, בפיקוד מפקד תחנת משטרת בית שאן, סגן ניצב עמוס שמעוני, שבו הוחלט על פינוי הבתים, וכוחות גדולים פעלו במקום. ביישוב שוקדים כעת על הקמת צוות חירום יישובי (צח"י) אשר ייתן מענה לאוכלוסייה בשעת חירום.

למי שייך השטח?

שתי ועדות חקירה מונו במשרד הפנים. אחת, לקביעת שיוכו המוניציפאלי של השטח שמדרום לחלקות א' של גני יהודה (חלקות ב'), ואחרת, לבדיקת גבולות עיריית יקנעם עילית עם מועצה אזורית מגידו.

אדריכל יהודה פתאל, יושב ראש ועדת החקירה לבדיקת שיוכו המוניציפאלי של השטח שמדרום לחלקות א' של גני יהודה (חלקות ב'), הודיע כי מנכ"ל משרד הפנים יגאל צרפתי מינה אותו ואת הוועדה לבדוק את השטח הגובל בתחומי שיפוטן של עיריית יהוד-מונסון ושל המועצה האזורית דרום השרון ושל המועצה המקומית סביון.

פתאל מזמין כל מי שמעוניין להשמיע את דעתו בעניין להגיש את התייחסותו בכתב תוך כחודש לכתובת: חברת טלדור, היצירה 13, קריית אריה, פתח תקווה, ולמענו לעורכת דין מוריה שרעבי, מרכזת הוועדה.

ועדת חקירה נוספת מונתה במשרד הפנים על ידי מנכ"ל המשרד צרפתי. הוועדה הזו תחקור מהו תחום שטחה של עיריית יקנעם עילית בגבולה עם המועצה האזורית מגידו ועם שטח חסר מעמד מוניציפאלי.

נפטר רס"ב משה גורדון

רבים הגיעו ביום ראשון להלווייתו של רב סמל בכיר משה גורדון, שהתקיימה בבית העלמין בעין הבשור.

גורדון זכרו לברכה, מפקד בסיס אשכול של משמר הגבול בדרום לשעבר, נפטר לאחר שחלה במחלת הסרטן לפני מספר שנים. בין האנשים שבאו לחלוק לו כבוד בטקס האשכבה היו מפקד מג"ב ניצב עמוס יעקב, סגל פיקוד החיל, משפחתו וחבריו. גורדון שירת 18 שנים במשמר הגבול והיה אדם אהוב ומוערך על ידי מפקדיו ופקודיו.

החלה עונת הקיץ והנחשים

במד"א מרעננים את הנחיות הזהירות מנחשים ומעקרבים לאחר שאירעו מספר מקרי הכשה ברחבי הארץ. גבר ממרכז הארץ הוכש על ידי נחש בחוף בכינרת ומת, ילד בן שבע ממושב יהונתן ברמת הגולן פונה במסוק לבית החולים לאחר שנחש צפע הזריק ארס לבוהן כף רגלו. הנחש נלכד על ידי אבי הילד ונלקח לביה"ח

נחש צפע. להישמע להנחיות ולהזעיק את כוחות מד"א בעת הצורך צילום: החברה להגנת הטבע

החום השורר בישראל בימים אלו גורם לנחשים, לעקרבים ולמזיקים נוספים העלולים לסכן חיי אדם לצאת ממקומות מחבואם ולפגוע בבני אדם המפתיעים אותם וחולפים בסביבתם.

מספר מקרים שבהם הוכשו מבוגר, ילדים ופעוט על ידי נחשים התרחשו ברחבי הארץ בתקופה האחרונה. ב-21 ביוני, סמוך לשעה 21:00, הוזנקו כוחות מגן דוד אדום לטפל בגבר שהוכש על ידי נחש בחוף החקלאות הסמוך לחוף חוקוק שבכינרת. צוותי מד"א, בראשות הפארמדיק טאלב עבדאללה, חובש בכיר אריאל קריגר וחמישה אנשי צוות נוספים שהגיעו לחוף בכינרת, העניקו טיפול רפואי לגבר בשנות ה-50, תושב מרכז הארץ, שנפש עם בני משפחתו באוהל והתמוטט לאחר שהוכש בידו. בני המשפחה שהיו עמו הבחינו בנחש גדול שנעלם ולא הצליחו לצלם אותו או להבחין באיזה נחש מדובר. הצוות הרפואי של מד"א העניק טיפול רפואי ובמשך כשעה ביצע בו פעולות החייאה מתקדמות, תוך מתן טיפול תרופתי, שבסופן נאלצו לקבוע את מותו.

חובש בכיר קריגר: "מדובר בחוף שאינו מורכז, הגישה למקום הייתה קשה, הדרך הייתה מלאה באבנים, סלעים ועשבייה, המקום היה חשוך לחלוטין. כשהגענו למקום ראינו אוהל ובסמוך אליו שכב גבר בשנות ה-50 כשהוא מחוסר הכרה עם סימני הכשה בכף היד.

"התחלנו לבצע בו פעולות החייאה, תוך מתן טיפול תרופתי, על פי הפרוטוקולים המקובלים באירועי הכשה, כשתנאי השטח היו קשים ביותר בשל החשכה במקום. במשך כל מהלך פעולות ההחייאה היה חשש שהנחש עדיין בסביבה. לאחר שעה ארוכה של מאמצי החייאה נאלצנו לקבוע את מותו".

בשבועות האחרונים הוזנקו כוחות מד"א לקריאות רבות על הכשות נחש בחלקים שונים בארץ. ב-26 ביוני נמסר למד"א מרחב ירדן על ילד בן שבע שהוכש על ידי נחש במושב יהונתן בדרום רמת הגולן. פרמדיקים של מד"א העניקו טיפול רפואי ופינו אותו באמצעות מסוק שהוזעק למקום לבית החולים פוריה במצב יציב עם מדרים תקינים, לאחר שהוכש בבוהן כף רגלו על ידי נחש צפע בגודל בינוני. הנחש נלכד על ידי אבי הילד ונלקח לביה"ח.

באותו יום נמסר למד"א מרחב ירושלים על פעוט בן שנתיים שהוכש על ידי נחש באחד מיישובי בנימין. פראמדיקים טיפלו בו ופינו אותו לבית החולים הדסה עין כרם במצב יציב עם מדרים תקינים. הפעוט הוכש במרפק ידו כששיחק בחצר ביתו.

מקרה חמור ביותר אירע בשעות הלילה המאוחרות במוצאי שבת, 2 ביוני, מעט לאחר חצות. אמבולנס מד"א הוזנק לטפל בנערה כבת 16 שהוכשה על ידי נחש באחד היישובים בשומרון. לאחר טיפול ראשוני של הפראמדיקים בשטח פונתה הנערה לבית החולים שניידר בפתח תקווה ואושפזה כשהיא במצב קשה.

לא להרים אבנים גדולות

ברוב אזורי הארץ ניתן למצוא בעונה זו של השנה נחשים, הנפוצים ביניהם הם הצפע הארצישראלי, השפיפון והאפעה. השניים האחרונים מצויים בעיקר בנגב. בעונה זו של השנה, מתעוררים הנחשים משנת החורף כשהם רעבים מאוד ובגופם כמויות גדולות של ארס ועל כן הם מסוכנים מאוד. רוב הזמן מסתתרים הנחשים מתחת לסלעים ובין נקיקים. לכן, יש להימנע מלהרים או להזיז אבנים כבדות או לחטט בצמחייה עבותה, שמא מתחבא בה נחש.

מנכ"ל מד"א, רמ"ג אלי בין: "צוותי מד"א טיפלו בשבועות האחרונים בנפגעים רבים כתוצאה מהכשות נחש ועקיצות עקרב. אני קורא לציבור להישמע להנחיות הזהירות ולהזעיק בעת הצורך את כוחות מד"א על מנת שיעניקו טיפול רפואי מקצועי מציל חיים".

על מנת לסייע לציבור להישמר מפני הסכנה שבהכשת נחש, מפרסמים במד"א הנחיות זהירות והוראות טיפול ראשוניות (במסגרת הסמוכה) במי שנפגע מהכשות נחש או עקרב.

מדריך

כיצד תימנעו מהכשות?

בחצרות הבתים: יש להקפיד לנעול נעליים גבוהות וללבוש מכנסיים ארוכים. יש להרחיק סלעים, אבנים וחפצים שלא משתמשים בהם על מנת להפחית את המקומות שבהם יוכלו נחשים או עקרבים להתחבא. בנוסף, יש להקפיד על גיזום הדשא.

בטיולים בשטח: יש לנער את האוהל ואת שק השינה לפני שנכנסים אליהם ללינת הלילה. בבוקר, יש לנער את הבגדים לפני שמתלבשים, ולנער היטב את הנעליים. שימו לב – אין לדחוף את היד אל תוך הנעל, שמא נחבא שם נחש או עקרב. יש להפוך את הנעליים ולנער.

כיצד תנהגו במקרה של הכשת נחש?

הרגיעו את הנפגע והשכיבו אותו במנוחה מוחלטת כדי להקטין ככל האפשר את התפשטות הארס בגוף.

קבעו את הגפה הפגועה והקפידו על מינימום תנועה על מנת למנוע את התפשטות הארס.

הזעיקו בדחיפות את מד"א בטלפון חירום 101. הפארמדיקים במוקד מד"א יעניקו לכם סיוע טלפוני מידי והנחיות ברורות עד להגעת הצוות הרפואי למקום.

אין למצוץ את ארס הנחש מגוף הנפגע!

אין להניח חוסם עורקים על האזור שהוכש.

אין לקרר את אזור ההכשה. קירור האזור עלול להחמיר את הנזק.

יש להימנע ממתן משקה אלכוהולי לנפגע.

יש לתעד את הדוגמה שעל גב הנחש. אין לנסות ללכוד את הנחש, אלא אך ורק לנסות לצלם אותו על מנת שהצוות הרפואי יידע להתאים לנפגע את הטיפול הטוב ביותר, במהירות הרבה ביותר.

סכנת העקרבים

בישראל חיים כיום כ-21 מיני עקרבים המהווים אף הם סכנה לבני אדם. המסוכנים בהם הם העקרב הצהוב או העקרב השחור בעל הזנב הגדול (עקרבוט). לארס העקרבים פעילות ישירה הפוגעת במערכת העצבים. עקיצת עקרב תתאפיין בכאבים חזקים במקום העקיצה, דופק מהיר, חוסר שקט, נפיחות באזור הפגוע, אודם, הזעה והקאות.

כך תנהגו במקרה של עקיצת עקרב:

יש לקבע את האיבר הפגוע ולהרגיע ככל הניתן את הנפגע.

יש להזעיק באופן מידי את כוחות מד"א בטלפון חירום 101, ולהישמע להנחיות הפארמדיקים במוקד עד הגעת כוחות מד"א למקום.

נתפסו ציידי חוחיות בנחל עדשים

ערנות של תושב תל עדשים הפסיקה ציד לא-חוקי בנחל שבקרבת המושב. שלושה חשודים עוכבו לחקירה במשטרה

בעוד תושבי תל עדשים עורכים מאמצים לשקם את הנחל הסמוך למושב ולהשיב אליו את בעלי החיים ששכנו בו בעבר, נתפסו באזור הנחל ציידי חוחיות.

תושב היישוב, חבר ועדת ביטחון ומתנדב ב"מתמיד", הבחין בפעילות חשודה ליד נחל עדשים. המתמיד מיהר להזעיק את סייר הביטחון של המועצה האזורית עמק יזרעאל ודיווח לו על אנשים חשודים שחנו ליד הנחל ואוחזים בידיהם מקלות מוארכים ורשתות.

המתמיד החל להתקרב לשלושת החשודים ואלו החלו לברוח. סייר הביטחון הגיע לאירוע והזעיק את רב"ש היישוב ואת אנשי רשות שמורות הטבע שהגיעו למקום ועיכבו את החשודים לחקירה בתחנת משטרת עפולה.

בכליהם של החשודים נמצאו כלובים, רשתות ומוטות ארוכים ללכידת החוחיות שכנראה תכננו למכור אותן או להשתמש בהן לרבייה, פעילות אסורה על פי חוק. בתל עדשים הביעו שביעות רצון מתפיסת החשודים: "אנחנו עושים מאמצים גדולים מאוד לשקם את הנחל, בשיתוף אוכלוסיית היישוב ורשות הניקוז קישון. בזכות המאמצים האלו, הציפורים ובעלי החיים שבים לנחל ולא ייתכן שייערך במקום ציד לא-חוקי. זו תופעה שלא נראתה באזור שלנו. אנו מקווים, כי הרשויות יאכפו את הנושא ומודים לטיפול המהיר של צוותי הביטחון".

החוחית היא ציפור שיר המתאפיינת בשירה נעימה. בעבר נצפו בישראל חוחיות רבות, אולם במשך השנים, האוכלוסייה התדלדלה. ביחידה הסביבתית של המועצה האזורית הבהירו השבוע, כי ציד ולכידת חוחיות, כמו גם כל ציפור אחרת, בשיטות שונות אינו חוקי וזו עבירה שבגינה מוטלים קנסות כבדים ולעתים עלולה אף להסתיים במאסר.

כלובי החוחיות שנתפסו. כנראה שהחשודים תכננו למכור אותן או להשתמש בהן לרבייה

שלום בית

עו"ד אפרת חקיקת

כתובת לשאלותיכם
efrat@hakikat.co.il

על רקפות, סביונים ונחלות

מחשבות על דרכן של משפחות במושב ועל ירושה, בעקבות ספרו החדש של מאיר שלו, "שתיים דובים"

"רוב המשפחות פה הן חמולות של רקפות... הילדים נשארים ליד ההורים, להבדיל מהמשפחה שלנו, שהיא משפחה של סביונים, עפים למרחקים.

"...יש פה במושבה, חמולות ענקיות שנשארות יחד, בולם על אותה נחלה, ולא מפסיקים לריב, ויש כמו אצלנו, שהילדים בורחים, ולך תדע מה יותר טוב.

"...הרקפת, למשל, מכופפת את הגב־עול לאדמה וכך היא מפילה את הזרעים שלה ממש על ידה... אבל הסביון מעיף את הזרעים שלו בלי דעת לאן. רחוק רחוק..."

הקטע הזה לקוח מספרו הנפלא החדש של מאיר שלו "שת־יים דובים" (בהוצאת "עם עובד"), שכרגיל קראתי בבת אחת, בהתרגשות, תוך פרצי צחוק בלתי־נשלטים וגם דמעות. עי־ניהם המשתאות של ילדיי (התחילה החופשה) העידו שאינם מבינים מה העניין של אימא שלהם להתרגש מספר (מה זה השטויות האלה? ספר?). במהלך הקריאה, לא יכולתי להפסיק לחשוב ולהיזכר ברבים מהסיפורים, הלבטים והמאבקים המש־פטיים שפרסתי כאן בטורים קודמים.

ההשוואה לעולם הטבע מרגשת אותי – סביונים מול רק־פות. האנלוגיה כל כך ברורה. הסביון שמפזר צנחנים על כנפי הרוח, לעומת רקפת שמכופפת ראשה לאדמה וקרוב־קרוב משירה את זרעיה. אני שואלת את עצמי, איך לא חשבתי על זה קודם...

בעצם זו דילמה מובנת, משל ברור, תופעה רחבה ששור־שיה כבר בהתנהלות של אלפי שנים בטבע. אנחנו מרימים את העיניים ויכולים להבחין ממעמקי המצוקה הפרטית שלנו, שהתחברנו להלך מחשבה ואולי גם לזרם של תרבות ואמונה. אם ההבדל הוא כל כך מהותי – ברור שעלינו לברר עם עצמנו באיזו אמונה אנחנו דבקים, לפני שהעניינים מסתבכים.

עוד לפני שמגיע יום הירושה, לשבת ולחשוב: מה מתאים לי? מה מתאים לנו כמשפחה? האם אנחנו משפחת סביונים או משפחת רקפות? אם רק נהיה כנים עם עצמנו נדע לענות על השאלה הזו הרבה שנים לפני רגע האמת. יש משפחות שבהן הילדים מראים עצמאות ומשיכה אל עולמות רחוקים מגיל צעיר, ולעומתן משפחות שבני־הן קשורים לאדמה ולנחלת הילדות בשורשים ובנימי נפש.

העולם המודרני הופך אותנו יותר ויותר למשפחות סביונים, כשהבנים נוטשים את המושבים לטובת אורות העיר וההיי־טק, ורק כאשר נכנס הפן הכלכלי לתמונה – כולם מתעניינים לפתע בנחלת האבות... אבל כנכס, לא כקרקע לצמיחה ולחיים.

דווקא על רקע השינוי המתמיד הזה אספר הפעם על "משפחת רקפות" יו־צאת דופן, שהצליחה להצמיח שלושה דורות באותה נחלה, מעבר לכל הצי־פיות והסיכויים.

בני משפחת כץ, ממושב בלב השרון, זכו בעשרות השנים האחרונות לצפות בעלייה דוהרת בערך נחלתם, ממשק חקלאי ששוויו זעום לאדמה עם סיכוי לאקזיט נדל"ני מטורף. המשק הקטן, שפרנס בקושי זוג הורים בשנות ה־50', הפך למכרה זהב של ממש.

בשנות ה־60', כשראו ההורים את המגמה הכלכלית והבינו שהמשק יהפוך עם הזמן לאוצר, הם הורישו את רכושם לשלוש בנותיהם, שווה בשווה, בחוזה מפו־רט. זה נשמע כמו חוזה לא־ישים מבחינה משפטית, נכון?

לפי החוזה, שתיים מהבנות יגורו בנחלה – בת אחת תהיה בעליה הרשומים של הנחלה, בת אחרת תבנה בית נוסף בנחלה ובת נוספת תגור בהרחבה. הנכס, הכולל שלושה בתים ונחלה, יישאר כיחידה אחת ויהיה שייך (כלכלית) לשלושתן, באופן שווה.

שלוש האחיות הללו כבר כבנות 70, וההורים הלכו מזמן לעו־למם. פגשתי את שלושתן יחד כשהגיעו לדון בהסדר ההורשה שלהן. הן נראו כמו שלוש חברות בנות אותו גיל, דיברו בנועם ובשלווה, כאילו לא עומד על הפרק נכס ששוויו יותר מעשרה מיליון שקלים. מדבריהן היה אפשר להבין שההסדר שיצרו ההורים עבר מצוין. שלושתן מסודרות כלכלית, ומעולם לא נוצר מתח ביניהן על רקע החלטת ההורים.

פה אחד, החליטו השלוש על רצונן: לעשות "העתק־הדבק" (copy-paste) להסכם ההורים. "אם זה עבד כל כך טוב, למה לשנות?". מכיוון שלכל אחת מהן יש רכוש רב נוסף, והנחלה ושלושת הבתים הם רק עסקה כלכלית – הן החליטו לבחור כל אחת מהן בן ממשיך, שיזכה בנתח הנחלה המשפחתי באותו המתווה. בפועל, הנחלה תהיה רשומה על שם אחד.

במקרה שתהיה מכירה – יחולק הסכום שווה בשווה בין שלו־שת הבנים הממשיכים וכל אחת מהן תפצה את ילדיה האחרים באמצעים האישיים שלה. בינתיים, הנחלה והבית בהרחבה מנוהלים כעסק כלכלי משותף. דיברתי אתן על הסיכונים ועל המורכבות, הארתי את עיניהן בכל ה"קטסטרופות" האפש־ריות, כגון גירושין של אחד מהילדים ובמיוחד של בעל הזכו־יות הרשום, מוות חלילה, פשיטת רגל עתידית.

הן הסתכלו עליי ואמרו – זה עבד עבורנו, כל כך נהנינו לגדל את משפחתנו ביחד בכפר, מדוע שלא נעניק את האפש־רות הזו גם לילדינו? משפחת רקפות אמתית, כבר אמרנו?

הכותבת, עורכת דין ונוטריון משנת 2000, עוסקת ביצירת המדרים משפחתיים בנחלות במושבים

רקפות. האנלוגיה כל כך ברורה

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

הקרקע הופקעה? אולי מגיעים פיצויים

פסק הדין של בית המשפט העליון קובע: במקום שבו לא הושבחה יתרת הקרקע הנותרת במהלך ההפקעה לפי פקודת הדרכים ומסילות הברזל, על הרשות המפקיעה חובה לפצות בגין כל החלקה, ללא ניכוי 25% מן השטח

אנו בעלי קרקע שהופקעה, יותר מרבע משטח החלקה, ולא שולמו לנו פיצויים. מה הכללים המחייבים בנושא?

סעיף 7 רישא לפקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) 1943 קובע, כי ככלל, לא יהא בעל קרקע זכאי לפיצויים בגין הפ־קעה לפי הפקודה, אלא אם השטח שהופקע ממנו גדול מרבע השטח הכולל של החל־קה שבה בוצעה ההפקעה. סעיף 8 (1) לפקודה קובע, כי תשלום פיצויים יהא בגין השטח המופקע העודף על רבע החלקה המופקעת.

יחד עם זאת, סעיף 7 סיפא לפקודה מסמיך, בין היתר, את שר התחבורה להורות על תשלום פיצויים "מן החסר" במקום שבו נגרם לבעל הקרקע "סבל". סמכות זו, אשר הוענקה לשר על פי הפקודה, הכפופה לשיקול דעת.

לאחרונה, פסק בית המשפט העליון בתביעה של אהוד רוטמן נגד מע"צ – החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ. במסגרת פסק הדין נקבע, כי במקום שבו לא הושבחה יתרת הקרקע הנו־תרת במהלך ההפקעה לפי הפקודה, על הרשות המפקיעה חובה לפצות בגין כל החלקה, ללא ניכוי 25% מן השטח.

ביהמ"ש קבע, כי ככלל נטילת חלקת מקרקעין או חלק ממנה ללא פיצוי מלא, מקום שהחלק שנותר בידיו של בעל המקרקעין לא הושבח, גורמת "סבל" לבעל המקרקעין כמשמעותו בסעיף 7 סיפא לפקודה.

בהיעדר השבחה של החלק הנותר, הרי שהפקעת חלק מחל־קה לשימוש שאינו קהילתי (כגון הפקעות מכוח הפקודה), בלא לשלם פיצוי מלא בגינה, פוגעת באופן בלתי־מידתי בזכות הקנ־יין של הפרט, וכן פוגעת בעקרון השוויון. "סבל" זה מחייב את שר התחבורה לעשות שימוש בסמכותו ולשלם לבעל הקרקע פיצוי מלא בגין ההפקעה, להבדיל משיקול הדעת שניתן לשר במסגרת הפקודה.

משרד התחבורה פרסם קריטריונים מתוקנים לתשלום פיצויים מכוח סעיף 7 לפקודה והכלל המנחה הוא: ככל שההפקעה שבה תפיסת הקרקע נעשתה בתוך תקופה של שבע שנים עד המועד שבו ניתן פסק הדין בעניין רוטמן, תמליץ הוועדה המכרעת על תשלום פיצויים מן החסר, בכפוף לסייגים המפורטים במסגרת כללים.

משמעות הדבר: לבעל קרקע אשר מקרקעיו הופקעו ונתפסו בשבע השנים שקדמו למועד פסק הדין בעניין רוטמן שמורה זכות לקבלת פיצויים בגין רבע שטח חלקתו (או פחות) אשר הופקע ואשר לא שולמו בגינו פיצויים.

בדקו את זכאותכם לקבלת פיצוי ובהתאם, עמדו עליה.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איילת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי-חקלאי ובליטיגציה. המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

בין דמי הסכמה לדמי רכישה

מועצת מקרקעי ישראל קבעה מדיניות חדשה בנוגע להיוון זכויות המגורים, שאושרה בבית המשפט העליון, אך היא אינה ניתנת ליישום בשל סיבות ביורוקרטיות. התוצאה: פגיעה באזרח

עו"ד דודו קובמן

החלטת מועצת מקרקעי ישראל 1155 (979 במקור), שתוקפה אושר בבג"צ ב–9 ביוני 2011 קובעת, כי ית־אפשר להוון את זכויות המגורים בנחלה תמורת תש־לום בשיעור 33% מהערך השמאי של הקרקע, שייקראו החל מאותה עת "דמי רכישה".

למעשה, עד קבלת החלטה 979 על ידי ממ"י, לא היה אפשרי להוון את זכויות המגורים שהיוו חלק מנחלה, בעוד זכויות מגורים מכל סוג הוונו, הן בעיר, כמו בבנייה רוויה ובבנייה צמודת קרקע, והן במרחב הכפרי – שם הוונו זכויות המגורים בהרחבות וגם בחלק ממשקי עזר.

משמעות ההיוון היא תשלום דמי החכירה השנתיים מראש ל–49 שנים, המקנה לבעלי הזכויות המהוונות פטור מתשלום דמי הסכמה, שהנו תש־לום נכבד שנדרש בעל זכויות לשלם למינהל תמורת הסכמתו להעברת הזכויות.

כדאי לציין, כי מבצעי ההיוון בעיר עבור בעלי זכויות במגורים הגיעו לסכומים מוחכים בשיעור 3.75% במבצע, בעוד שבהתיישבות נדרש תשלום בשיעור 33% עבור זכויות אלו, אך לא נעסוק בכך במאמר זה.

ראוי להדגיש, כי מי שישלם דמי רכישה של 33% מהערך השמאי בגין זכויות המגורים ייהנה למעשה מפטור מתשלום בגין הזכויות הנוכחיות (375 מטר) ובגין כל זכות פוטנציאלית שתאושר בעתיד על ידי מוסדות התכנון, ורשות מקרקעי ישראל לא תוכל בעתיד לדרוש ממנו כל תש־לום בגין זכויות אלו.

בנחלה ששולמו עליה כבר דמי הסכמה בעבר, תשלום דמי הרכישה יכול להיות מופחת מ–33% ולהגיע עד לא פחות מ–20%.

למרות שמועצת מקרקעי ישראל אישרה את החלטה 979 כבר ב–27 במארס 2007, ולמרות שההחלטה זכתה לאמונו של בג"צ שדן בעתירות הרבות שהוגשו בעניינה של ההחלטה, עד עתה (יולי 2013) המינהל אינו ערוך ליישומה.

למעשה, כל חוכר בעל זכות בנחלה שיבקש לפנות למינהל על מנת לעשות אחת משלוש הפעולות הבאות: העברת זכויות לרוכש חדש; תש־לום דמי רכישה והיוון זכויות המגורים; בנייה של יותר מ–160 מ"ר ליחידת מגורים המוקנים בזכויות הבסיסיות, לא יוכל לכאורה ליהנות מההחלטה, שכאמור נקבעה לפני למעלה משש שנים ואף אושרה בבג"צ לפני כשנתיים.

זהו מצב בלתי–נסבל, שבו מועצת מקרקעי ישראל קבעה מדיניות חדשה, ומדיניות זו אף זכתה לאמונו של בית המשפט העליון, אך היא אינה ניתנת ליישום בשל סיבות ביורוקרטיות, והתוצאה היא פגיעה באזרח.

החלטת הנהלת ממ"י מספר 3139 מ–17 בינואר 2012 קובעת: "כל פעולה המבוצעת בקשר לתוספת בנייה, פיצול מגרש מנחלה והעברת זכויות החל מיום 9.6.11, ניתן יהיה לבצעה לפי כללי 979, באם החוכר יבקש זאת".

החלטת הנהלת ממ"י נקבעה בשל העובדה, כי חוכרים רבים, בעלי זכו־יות מגורים בנחלה, פונים למחוזות המינהל בבקשה ליישם את ההחלטה, שלמעשה מייתרת את ההחלטה בדבר תשלום דמי הסכמה (החלטה 534) במקום שבו קיימת מפה לצורכי רישום.

משמעות הדבר היא, שכל חוכר שאינו מודע להחלטת המועצה ולהחל־טת ההנהלה נדרש לשלם "דמי הסכמה" בעת העברת זכויות, כשלמעשה היה צריך לשלם דמי רכישה בסך 33% מהערך השמאי ובתשלום זה היה מהוון את זכויות המגורים בנחלה. היוון הזכויות, כאמור, מבטיח כי בעתיד לא יידרשו מאותה נחלה תשלומים בעניין זכויות המגורים, הן בעת מכירת הזכויות, הן בעת בנייה שמעבר ל–160 מ"ר והן בעת מצב שבו תותר בנייה של יחידת מגורים שלישית וכו'.

הנהלת רמ"י, כגוף מנהלי, צריכה להודיע לבעל הזכויות מהן זכויותיו בעת שהוא עושה אחת משלוש הפעולות שצוינו לעיל ולא לחכות שה־חוכר ינחש מהן זכויותיו.

הבקשה לתביעה ייצוגית נדחתה

מושב משואות יצחק לא יצטרך להשיב 16.8 מיליון שקלים לבעלי מניות המיעוט של חברת על-בד. אחד מבעלי המניות לא הצליח להוכיח בבית המשפט, כי המושב קיפח בתשלום המענק

עו"ד איתן מימוני
צילום: אפרים דומב

אחד מבעלי המניות בחברת על–בד במשואות יצחק ביקש מבית המשפט לאשר תובענה ייצוגית נגד המושב, בעל השלי־טה, בטענה שהחברה חילקה דיבידנד מוס־ווה הגבוה במיליוני שקלים מהדיבידנד אשר הייתה אמורה לקבל.

מושב משואות יצחק מחזיק בכ–59% ממניות חברת על–בד, חברה ציבורית העוסקת בייצור מגבונים לחים, ומהווה בעל השליטה הבלעדי בה. שאר המניות, בשיעור 41%, מפו־זרות בציבור הרחב. ראובן הוא אחד מבעלי המניות. לדבריו, המושב נטל בשנים 2005–2011 מענק בשיעור בלתי–סביר, באופן שחלקו היווה דיבידנד מוסווה ששולם למושב באופן המקפח את בעלי המניות מקרב הציבור בחברה. לטענתו, הנוסחה לחלוקת המענקים הייתה סבירה בשנת 1993, בעת הקמת החברה, אך משנת 2005 ואילך, כאשר החברה הרווי־חה עשרות מיליוני שקלים, הפכה הנוסחה לבלתי–סבירה.

ראובן מחזק את טענתו בעזרת תוצאות סקר המראות, כי מענק הניהול הממוצע של חברות המדגם עומד על 10.71%, בעוד שהמענק הממוצע שקיבל המושב בשנים 2005–2009 הוא 18%.

ראובן סבור, כי המושב התעשר באופן בלתי–הוגן ובלתי–שוויוני על חשבון בעלי מניות המיעוט של החברה, שעה שנטל לעצמו סכומי עתק מרווחי החברה. לטענתו, המענק שהיה צריך להיות משולם בשנים 2005–2011 היה 21.2 מיליון שקלים, והואיל ובפועל שולם למושב מענק בסך 56.5 מיליון שקלים, הרי שהמושב שלשל לכיסו סך של 35.3 מיליון שקלים כדיבידנד מוסווה, ולכן יש כאן קיפוח של בעלי מניות המיעוט.

בגין קיפוח זה, מבקש ראובן, כי בית המשפט יאשר בקשה לתביעה ייצוגית כנגד המושב, שבה תידרש החברה להעביר כ–41% מהדיבידנד המוסווה שלקח המושב, כלומר סך של 16.8 מיליון שקלים, למיעוט בעלי המניות.

מנגד, המושב טוען, כי המענק היה סביר ולא מקפח, שהרי זו דרך תגמול מקובלת, תשלום המענק היה ידוע וגלוי, ופורסם הן במסגרת תשקיפי החברה והן מדי שנה בדוחותיה השנתיים, כך שבעלי המניות היו חשופים למידע זה ולא נפגעו זכויותיהם.

כמו כן, המושב סבור, כי אין לראובן עילה לתביעה כנד־רש בחוק תובענות ייצוגיות, שהרי משמעות הפיצוי שדורש ראובן היא חלוקת דיבידנד לבעלי מניות המיעוט, מבלי שהחברה החליטה על חלוקת דיבידנד זה, ואם כך, הרי שאין לבעלי מניות המיעוט זכות לקבל את הדיבידנד. לא רק זו, סבור המושב, אלא שאם אכן הוא לקח דיבידנד מוסווה, הרי שע־ליו להשיבו לחברה ולא לבעלי מניות המיעוט.

לבסוף טוען המושב, כי המבקש רכש את מניותיו בשנת 2010, ולכן הוא אינו יכול להיות בעל עילת תביעה אישית בגין השנים שקדמו לרכישת המניות, ותביעתו אינה אלא ניסיון להתעשר שלא כדין.

דיון והכרעה

ראשית, מבהיר ביהמ"ש, כי על מנת שבקשה לאישור תובענה ייצוגית תתקבל, על המבקש להראות, כי יש אפשרות סבירה שהשאלות המשות־פות לכלל חברי הקבוצה שמעוררת התובענה תוכרענה לטובת הקבוצה. במקרה דנן, על ראובן להוכיח באופן "לכאורי", כי המענקים אשר שולמו למושב בתקופה הרלוונטית לבקשת האישור יצרו קיפוח של בעלי מניות המיעוט בחברה, ואז יעבור אל כתפי המושב הנטל להראות שמדובר בהסדר שאינו מקפח.

ביהמ"ש מציין, כי יש לתת משקל מוגבל לסקר ההשוואתי שעליו נסמך ראובן בטענותיו לקיפוח, שהרי הסקר מעו־רר מספר בעיות. ראשית, מדובר בסקר שנערך עבור חברה שאינה צד להליכים. שנית, הסקר לא נערך כחוות דעת מומחה ועורך הסקר לא עמד לחקירה בבית המשפט. בנוסף לאמור, הסקר רלוונטי עבור שנים 2005–2009, אך אינו מלמד עבור סבירות המענק בשנים 2010–2011. ואם אין די בכך, מדגיש ביהמ"ש כי רק שתיים מחברות המדגם עוס־קות בתת ענף דומה לזה של החברה, וככל שקיימת שונות בין חברות המדגם לחברה – קשה יותר להקיש מהסקר על הנעשה בחברה.

ביהמ"ש קובע, כי הצגת נתוני הסקר על ידי ראובן הייתה פשטנית והתעלמה מחלק מהנתונים שהובאו בסקר, למשל אי אחידות בשיעור דמי הניהול בקרב חברות במדגם, כך שיש חברות אשר שילמו יותר מהממוצע ואף יותר מ–15% דמי ניהול, כך שדמי הניהול ששילמה החברה אינו גבוה בהרבה מחברות אלו. לא רק זו, מדגיש ביהמ"ש, אלא שב־בדיקת הפילוח השנתי מתברר, כי דמי הניהול ששילמה החברה כלל לא היו מהגבוהים ביותר בין החברות שהש־תתפו בסקר.

ביהמ"ש מוסיף, כי ראוי ונכון שבעל מניות המבקש לטעון כי דמי ניהול ששולמו לבעל שליטה גבוהים באופן בלתי–סביר ומקפחים יתמוך את טענותיו בחוות דעת מומחה, אשר תשווה בין החברה ובין חברות אחרות דומות לה ותצביע על שוני בלתי–מוסבר בין דמי הניהול שהן משלמות, או שתתייחס לשירותי הניהול שניתנים ותראה, כי תְמחורם במסגרת דמי הניהול אינו סביר. ביהמ"ש מדגיש, כי זוהי דרך המלך שבה יש ללכת כדי להעביר את נטל ההוכחה למושב.

בהתאם לדברים אלו, פוסק ביהמ"ש, כי הסקר ההשוואתי אינו מוכיח את טענתו של ראובן לחוסר סבירות המענק. ביהמ"ש קובע, כי ראובן לא הראה כי ישנה אפשרות סבירה שהשאלות אשר לטענתו הן משותפות לחברי הקבוצה יוכ־רעו לטובת הקבוצה, וכן לא הצליח להעביר למושב את נטל ההוכחה בעניין הקיפוח בתשלום המענק, ולכן דין הבקשה להידחות. ביהמ"ש דוחה את הבקשה לתובענה ייצוגית נגד מושב משואות יצחק ופוסק, כי ראובן ישלם הוצאות משפט בסך 30 אלף שקלים.

מושב משואות יצחק. הסקר אינו מוכיח חוסר סבירות של המענק
צילום: אדי ישראל

ביקורת עצמית לאור השמש

הודאה, הכאה על חטא וחיטוט בפצעים מוגלתיים נחוצים לריפוי ולאיחוי הקרעים. זו הדרך היחידה לתיקון ולהחזרת ערכי התנועה לקדמת בימת העשייה כחלק מרכזי בהתנהלותם של מושבים

צביקה סקורצרו, מושב אומץ

גדולתה של חברה נמדדת ביכולתה לבקר עצמה ללא חשש מתוצאות הביקורת. חברה הומוגנית, המסוגלת להודות בטעות ולפעול על מנת לתקנה, היא חברה בריאה שעתידה מובטח. חברה הטרוגנית שסועה, שאינה מבצעת את הליך הביקורת העצמית ונסמכת, בנוסף על כלל בעיותיה, על מנהיגות בעלת ערכיות נמוכה, היא חברה שבה כל התפרצות ומתח עלולים להוביל לקשת רחבה של תגובות ותגובות שכנגד ואף אחת מהתגובות, קלה כחמורה, אינה בתחום ההפתעה.

חברות ההתיישבות תמיד היוו חוד חנית חברתית לישראל ולכן אך טבעי הוא, כי מצופה מאתנו שנדע לערוך את חשבון הנפש ובמידת הצורך, אף לפעול על מנת לתקן ולעשות ככל הנדרש לאיחוי קרעים שנוצרו ברבות השנים.

בגיליון 784 של "קו למושב" (23.5.2013) פרסמתי טור ובו אני מפנה אצבע מאשימה כלפי תנועת המושבים, שלא השכילה לייצר מערכת ניווט להובלת החברה הכפרית החדשה, תולדת המעבר למושב המורחב. לצד הפניית האשמה כלפי התנועה טענתי גם כלפינו, בני המושבים ילידי הדור השני והשלישי, שבנסיבות הקשות אליהן נקלענו, ללא כל חשיבה מקדימה וניתוח של האפשרויות והסכנות, בחרנו לאשר את ההרחבות, בעיקר משתי סיבות: אחת, הנכונה והמוצדקת, נבעה מהצורך בהגדלת החברה הקיימת ובהזרמת הדם החדש. שתיים, הסיבה הבעייתית, שאותה אנו מנסים להצניע ולעתים אף להדחיק כאילו לא נעשתה, היא עשיית הכסף הקל. הרווחים הלא-מבוטלים שרבים מאתנו עשו ברכישה ובמכירת מגרשים, אותם מגרשים שבעברם הלא-רחוק היו חלק מהחלקות החקלאיות.

החלקות שנמכרו עברו הליכי הפשרה והוצעו לנו כמעט במתנה בסכומים צנועים ונמכרו שנים מועטות לאחר מכן, לעתים בדרכי קומבינות, לאחר הכפלת ערכן פי שלושה-ארבעה ולעתים אף מעבר לכך, ללא כל בקרה חוקית (שלא התירה את המהלך הישיר), ללא כל הצדקה ערכית היכולה לגבות את הרכישה, לבטח לא את המכירה של אותן חלקות (כמובן, איני מתייחס לחברים שרכשו קרקעות ושיכנו בהן את ילדיהם לאחר מיצוי יכולת הבנייה במשק ההורים).

המאמר שפרסמתי יצר גל אנטגוניזם שנבע (לדעתי) מהחשש להתמודד עם הצורך בקביעת חזון וכיוון מול החברה החדשה ובעיקר בשל ההודאה באשמה ברכישה ובמכירת חלקות ההרחבה. איני מוצא לנכון לעסוק במאמרי זה באותן סיבות שהובילו למשבר החקלאות, שתחילתו בשנות ה-80', גם אם רבים יאמרו, כי הסיבה לסחר באדמות נבעה מנסיבות מקשות וכושלות שלא הותירה בידינו כל ברירה.

לא בכל אנחנו החקלאים אשמים ואף יותר מזה, חלק נכבד בהתנהלות הכושלת הוא תוצאת מדיניות הממשלה ביחסה הלא-צודק כלפי החברה החקלאית. יחד עם זאת, אין הדבר מפחית כהוא זה מהצורך במציאת הדרך על מנת לאחות את הקרעים והשסעים (המוכרים לכולנו) בינינו ובין החברה הישראלית, ובמיוחד הגופים המייצגים כמו הקשת המזרחית והתנועה לצדק חלוקתי. הם טוענים, ובמידה לא-מבוטלת של צדק, כי החברה ההתיישבותית עשתה שימוש בלתי-ראוי, בלתי-הוגן ולעתים אף לא-חוקי בחלקות אדמה שניתנו לצורכי חקלאות. בדרך-לא-דרך מצאו עצמן האדמות כחלק מעסקים ובשיא מחירן, כשיתאפשר ונמצאה הפרצה, אף כחלק מאתרי בנייה שהפכו למקורות הכנסה לחקלאים שמעולם לא היו סוחרי נדל"ן, בעיקר לא על פי ערכי התנועה, שעצמה את עיניה לרווחה.

זה המקום להודות שגם אני, הכותב, עשיתי שימוש חורג בחלקה א' שבמשקי, שימוש שהופסק בהוראת בית המשפט לאחר תשלום קנס גבוה. אולם הבעיה המרכזית אינה שימוש חורג, אלא עשיית ההון ממסחר בחלקות ההרחבה.

לאחר כל הדברים האלה, אני קורא לתנועת המושבים ולמאיר צור, העומד בראשה, לייצר את התנאים לתחילתו של רב שיח אמתי ונוקב, שתחילתו בתוך החברה ההתיישבותית והמשכו מול גופי הייצוג של כלל החברה הישראלית, על מנת למצוא את הגשרים ואת העשייה לחיזוק הקשר החברתי בין כלל זרמי החברה הישראלית.

איני חושב שאת הנעשה ניתן להשיב, אולם הודאה, הכאה על חטא וחיטוט בפצעים מוגלתיים נחוצים לריפוי ולאיחוי הקרעים. זו הדרך היחידה לתיקון ולהחזרת ערכי התנועה לקדמת בימת העשייה כחלק מרכזי בהתנהלותם של מושבים. זה לא נכון רק עבור כלל החברה, זה בעיקר נכון עבורנו.

לתגובות: zvicka@013.net

הרעה בתנאי חוזה החכירה לדורות

למרות תכליתו החשובה של חוזה החכירה - לחזק ולעגן את זכות החובר בקרקע ולאפשר את יישום החלטה 1155, אין להסכים לגרסתו המוצעת. החוזה מצמצם משמעותית את זכויות החכירה שהוקנו למושבים ולחבריהם

רו"ח בועז מקלר, עו"ד גיל קופליס

ההחלטה להחכיר קרקע "למגורי המתיישבים ולצרכיהם האחרים וכן לצרכי הייצור החקלאי", בחכירה לדורות לכלל אגודות היישובים החקלאיים, לרבות למושבים ולחבריהם, התקבלה עוד ביום 17.5.1965 בהחלטה מספר 1 של מועצת מקרקעי ישראל, ההחלטה המכוננת את מדיניותה הקרקעית של מדינת ישראל.

נוסח חוזה חכירה לדורות למושבים ולחבריהם אושר לפני יותר מ-24 שנים בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 416 ("החוזה המאושר") ובנוסח זה, נחתם כבר ב-19 בדצמבר 1996 חוזה חכירה לדורות עם אגודת מושב בן-עמי ועם חבריה.

לאחרונה, הוצגה טיוטת חוזה חכירה לדורות חדש ונחות במסגרת משא ומתן ממושך (ומיותר, לדעתנו), המתנהל בין רשות מקרקעי ישראל (רמ"י) לנציגי תנועות ההתיישבות. נוסח זה של החוזה "הנחות" מצמצם משמעותית את זכויות החכירה שהוקנו למושבים ולחבריהם בנוסח שאושר בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 416.

נוסח החוזה הנחות אף מפלה לרעה לעומת נוסח חוזה החכירה לקיבוץ. כך לדוגמה, בסעיפי ההגדרות היסודיים, כגון: "משק חקלאי", "מפעל" ו"שימוש חקלאי" (הגדרה מיותרת שנוספה) נעשה שינוי קיצוני לעומת החוזה המאושר וחוזי משבצת נחלות שנחתמו עם יותר מ-130 קיבוצים ומושבים שיתופיים.

יש להתנגד לכל שינוי בהגדרות היסוד כגון אלו, היוצרים הבדלים מהותיים ובלתי-סבירים בחוזי משבצת הנחלות, בין חוזה הקיבוץ לחוזה המושב. בפסקאות הבאות נציג שישה שינויים עיקריים לרעה שהוכנסו בנוסח החוזה הנחות, ביחס לנוסח החוזה המאושר.

נוסח חוזה החכירה לדורות, הנותן ביטוי לזכויות הקניניות של החוכר, גובר על החלטות מועצת מקרקעי ישראל. אולם בחוזה הנחות התהפכו היוצרות, שכן רבים מסעיפי החוזה הנחות כפופים להחלטות מועצת מקרקעי ישראל העתידיות, דבר אשר יוצר חוסר בהירות וחוסר ודאות בלתי-נסבלים לגבי זכויות המתיישבים בנחלתם, בעיקר לנוכח השינויים התכופים במדיניות מועצת מקרקעי ישראל.

בחוזה הנחות אין כל ביטוי לסעיף 5(ג), "מטרות החכירה", בחוזה המאושר, לפיו: "למרות האמור לעיל ובכפוף לאמור בסעיף 7(ב) תהיה האגודה רשאית להשתמש בחלק מהמוחכר למטרת מפעל. בפסקה זו: האגודה – לרבות חבריה, באישור האגודה, בלבד שעל חבריה יחול סעיף 10 (ה)". "מפעל" מוגדר כך: "שטח קרקע מתוך המוחכר המשמש או נועד לשמש לתעשייה, לבתי הבראה ונופש, לחניונים (קמפינג). לתחנות דלק, לבריכות שחייה מסחריות, או לכל מטרה עסקית אחרת שאינה משק חקלאי". להוראות סעיפים אלו בחוזה משמעות רבה מאחר והם מעניקים, לפי דעתנו, לקרקע הנחלות תכונה של "קרקע עירונית".

> בעוד שהפיצוי המגיע לרמ"י בגין איחור לפינוי הקרקע נגזר מערך הקרקע לאחר שינוי ייעוד, הפיצוי המגיע לאגודה נגזר מערך הקרקע לפני שינוי הייעוד. דוגמה זו ממחישה את תנאי החוזה הנחות המקפחים את האגודה לעומת הכוח הרב שמקנה החוזה לרמ"י

לתכונה זו של קרקע עירונית השפעה ניכרת על שיעור דמי החכירה בשינוי ייעוד למטרה עסקית (31% במקום 91%) לשיעור דמי שימוש חורג, (2% במקום 5%) ולגובה הפיצויים עבור הפקעת זכויות קרקע משבצת הנחלות. כפועל יוצא מכך, נמחקו כל ההוראות בקשר לזכותה של האגודה ושל חבריה לשינוי ייעוד לכל מטרה עסקית.

החוזה הנחות נעדר הוראות המאפשרות העברת זכויות האגודה בשטח המפעל, על דרך של החכרת משנה, לתאגיד שבשליטתה הבלעדית, כפי שהוראות אלו באו לידי ביטוי בסעיף 10(ה)(1) לחוזה המאושר.

מועד צמיחת סמכות ההפקעה בחוזה הנחות סותר את החלטות מועצת מקרקעי ישראל ואת החלטות הממשלה. לדוגמה, הקדמת שלב ההפקעה לשלב הפקדת תכנית המתאר מהווה פגיעה קשה בחקלאי, אשר מאבד את הקרקע בשלב מוקדם, כבר עם הפקדת תכנית מתאר וטרם אישורה.

בחוזה המאושר הוענקה לאגודה זכות קדימה לחכור שטחים שלגביהם בוטלה החכירה ואשר הוחכרו למטרות כריית אבן, חול וכורכר. עם זאת, בחוזה הנחות זכות זו צומצמה ונקבע, כי קיימת לאגודה זכות קדימה לקבל שטחים אלו "למטרת שימוש חקלאי בלבד".

שלב ההפקדה הוא שלב מוקדם בהרבה (לפעמים שנים) משלב כניסת שינוי היעוד לתוקף ואף קודם לשלב הליך השימוע וההתנגדויות לתכנית. חידוש זה סותר את החלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 1 שקבעה, כי ההצדקה להפקעת קרקע קיימת רק כאשר ההליך התכנוני הושלם (כניסת התכנית לתוקף).

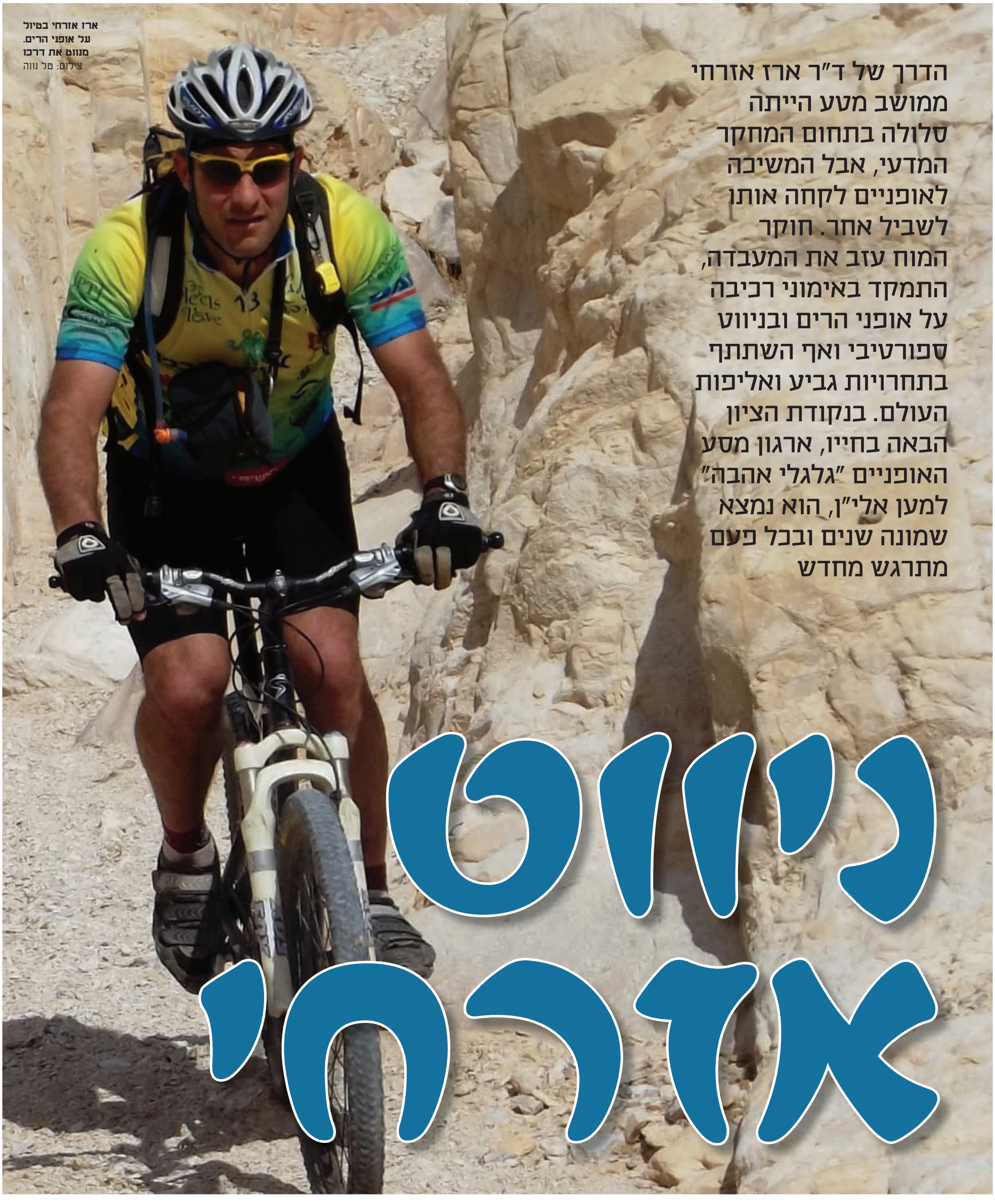
בניגוד לנוסח החוזה שנחתם עם הקיבוצים, אין בחוזה הנחות מנגנון פיצויים המאזן את הפגיעה בחוכר, ואין מנגנון חיצוני, כמו בחוזה הקיבוץ, שבו נקבעים הפיצויים על ידי ועדת פיצויים שאינה תלויה ברמ"י ואשר כפופה לביקורת שיפוטית. בחוזה הנחות עסקינן במנגנון הקובע פרמטרים קשיחים לקביעת פיצויים, כפי שנקבע כך יהיה.

יש לדחות על הסף את הוראות החוזה הנחות

החוזה הנחות מהווה הרעה, הן לעומת נוסח חוזי החכירה שנחתמו עם הקיבוצים והן לעומת החוזה המאושר בנושאים מהותיים. זכות החכירה לאגודה – מושב עובדים, כפי שהיא מפורטת בחוזה הנחות, היא זכות מוחלשת וגרועה בהרבה מזכות החכירה המפורטת בחוזה המאושר, לפי הנוסח שאושר בהחלטה 416 של מועצת מקרקעי ישראל.

כך, לדוגמה, בעוד שהפיצוי המגיע לרמ"י בגין איחור לפינוי הקרקע נגזר מערך הקרקע לאחר שינוי ייעוד, הפיצוי המגיע לאגודה נגזר מערך הקרקע לפני שינוי הייעוד. דוגמה זו ממחישה את תנאי החוזה הנחות המקפחים את האגודה לעומת הכוח הרב שמקנה החוזה לרמ"י.

למרות תכליתו החשובה של חוזה החכירה – לחזק ולעגן את זכות החוכר בקרקע ולאפשר את יישום החלטה 1155, אין להסכים לגרסת החוזה הנחות. יש לזכור, כי לא מדובר בהחלטה שיפוטית או מנהלית, אשר ניתנות לשינוי ולתקיפה בבית המשפט, אלא בחוזה נחות שנחתם לתקופה ארוכה (ארבע פעמים 49 שנים) ואשר יחייב את הצדדים לגבי תוכנו.

ארז אזרחי בטיול על אופני הרים. מנווט את דרכו
צילום: טל נווה

ניווט אזרחי

הדרך של ד"ר ארז אזרחי ממושב מטע הייתה סלולה בתחום המחקר המדעי, אבל המשיכה לאופניים לקחה אותו לשביל אחר. חוקר המוח עזב את המעבדה, התמקד באימוני רכיבה על אופני הרים ובניווט ספורטיבי ואף השתתף בתחרויות גביע ואליפות העולם. בנקודת הציון הבאה בחייו, ארגון מסע האופניים "גלגלי אהבה" למען אלי"ן, הוא נמצא שמונה שנים ובכל פעם מתרגש מחדש

חני סולומון

בחייו של אדם מתוכננות תחנות רבות, שלבים סדורים ומכוונים, בדרך אל יעד שנבחר. לעתים, אחת בתחנות החיים ממ־תין גורל אחר, שמנתבת את ההולך בדרך אל תחנה בלתי־צפויה. דרכו של דוקטור ארז אזרחי ממושב מטע, חוקר מוח המש־קיע את מרב מרצו במחקרים עד לפני כמה שנים, בעולם האקדמי נראתה ברורה, אבל דווקא בנקודת שיא בקריירה התעורר בו רצון לשנות. כשקיבל את ההחלטה לעזוב את המחקר לא ידע לאן היא תוביל אותו.

לאחר סיום לימודי תואר ראשון בביו־לוגיה ומדעי המחשב, אזרחי רצה להמשיך במחקר המשלב את שני התחומים. לכן, הוא פנה לתחום חקר המוח ובו למד לתואר שני ובהמשך סיים דוקטורט. "במחקר הת־בוננתי במערכות ביולוגיות בעזרת כלים ומתודולוגיה של מדעי המחשב. בניתי סי־מולציות חישוביות, שבעזרתן ניתן להבין טוב יותר את הפעילות ברמת תאי עצב בודדים, וברשת קטנה של תאי עצב".

עם סיום לימודי הדוקטורט, גמלה בלבו של ארז ההחלטה לא להמשיך במסלול האקדמי לעבר משרת פוסט־דוקטורט, שתאלץ את המשפחה לעבור לחו"ל. "עדיין לא חשבתי על עיסוק תחליפי באו־פן ממוקד. הדברים פשוט קרו, בזה אחר זה, כמו חיכו לי. האופניים היו תמיד ברקע של חיי, ושימשו יותר מתחביב. התחלתי לרכוב עוד בצעירותי, ובשלב מאוחר יותר למדתי לנווט. הניווט היה בשבילי אמצעי חשוב שאפשר לי לטייל בחופשיות".

הוא צבר ניסיון רב בניווט בשירות הצ־באי ביחידת מגלן, והפעם הראשונה שבה פגש בניווט ספורטיבי הייתה כשהשתתף כנציג יחידתו בתחרויות צה"ליות. השלב הבא היה רכיבה על אופני הרים, בשנת 88', שלקחה אותו לטיולים מעניינים ומאתגרים יותר.

השילוב בין הניווט והרכיבה על אופני הרים "תפס" את אזרחי בגדול והוא החל להתחרות. "במשך הזמן, הקדשתי יותר ויותר שעות של אימונים. התקדמתי בענף וזכיתי בתואר אלוף ישראל בניווט רכוב בשנים 2002, 2003 ו–2005. בש־נים 2000–2009 רכבתי בנבחרת ישראל והתחריתי באליפויות עולם ובסבבי תח־רויות גביע העולם בצרפת ובבלגיה (00'), באוסטריה ובהונגריה (01'), בצרפת (02'), באיטליה ובצ'כיה (03'), באוסטרליה (04') ועוד.

במהלך התחרות הראשונה שלו בחו"ל, שנערכה בבלגיה, הוא עבר חוויה יוצאת דופן: "הגענו כמה ימים לפני התחרות כדי להתאמן. מזג האוויר היה נהדר, אך בבו־קר של תחילת התחרות התחיל גשם כבד, שלא פסק כל שלושת ימי התחרות ולא הייתי ערוך לכך עם ציוד מתאים. שנה לאחר מכן התחריתי באוסטריה, בתחרות שבה ירד אפילו קצת שלג, אבל הפעם כבר הייתי מוכן".

לאחר שנים רבות של אימונים מפרכים ותחרויות בכל העולם, אזרחי פרש מהר־כיבה המקצוענית לטובת הדרכת טיולי אופניים. במקביל, הוצע לו לפתוח מחלקת אופניים בחברת ציוד ספורט. "משך אותי ללמוד ולהתפתח בכיוון השיווק והניהול. לאחר שהפקתי את אחד מאירועי רכיבה המוצלחים ורבי המשתתפים בקיבוץ צובה, הוצע לי להצטרף ל'גלגלי אהבה'.

"מצאה חן בעיניי האפשרות להתמודד עם אתגר גדול, בתפקיד מרתק ובעל ערך חברתי גבוה. מאז, כשמונה שנים, כל־כו־לי מוקדש למטרה הנעלה – ארגון וניהול מסע 'גלגלי אהבה' בכל שנה למשתתפים מהארץ ומחו"ל, לגיוס כספים לבית החולים לילדים ונוער אלי"ן בירושלים".

לשכונת ההרחבה במטע הגיעה משפחת אזרחי – ארז, רעייתו ורד ושלושה ילדים – לפני כ–15 שנים, כדי להישאר קרובים למשפחות בירושלים וכדי להגשים חלום, לגור ביישוב כפרי. "כרוכב אופניים זה נראה לי מקום אידיאלי לגור בו, בזכות האפשרות לצאת מהבית ישר לרכיבה ביער ובהרים".

לפני כארבע שנים נבחר לוועד המקומי של המושב: "אני מנסה לשלב את החדש והוותיק ומקווה שתיבנה קהילה תוססת ופעילה. בינתיים, אני די מתוסכל מחוסר המודעות של התושבים לאפשרות שלהם ליזום ולהוביל, אך אני אופטימי מטבעי ועדיין מלא תקווה". ורד, אשת חינוך, ייעוץ וניהול, יזמה לפני כמה שנים הפנינג לכל הגילאים במושב, שמתקיים מאז בכל שנה.

> ד"ר ארז אזרחי: "מצאה חן בעיניי האפשרות להתמודד עם אתגר גדול, בתפקיד מרתק ובעל ערך חברתי גבוה. מאז, כשמונה שנים, כל-כולי מוקדש למטרה הנעלה - ארגון וניהול מסע 'גלגלי אהבה' בכל שנה למשתתפים מהארץ ומחו"ל, לגיוס כספים לבית החולים לילדים ונוער אלי"ן בירושלים"

40 אלף דולר בחמישה ימים

המסע הראשון יצא לדרך בשנת 2000. "במסע זה השתתפו תשעה רוכבים, שמ־טרתם הייתה לרכוב לאורך מסלול רכיבה יפה ומעניין, ולגייס תרומות למען מטרה טובה וחשובה, בית חולים אלי"ן בירוש־לים, מרכז שיקום ילדים ונוער מהמובי־לים בעולם בתחומי אבחון ושיקום יל־דים הסובלים ממגוון רב של מוגבלויות גופניות. בחמשת ימי הרכיבה, גייסו אותם רוכבים כ–40 אלף דולר".

מאותה שנה, מסביר אזרחי, יוצא בכל שנה מסע "גלגלי אהבה" במסלולים שו־נים: שטח, כביש ואתגרי למסע שנמשך חמישה ימים ברחבי הארץ. על פי המו־דל שבבסיס המסע, "רכיבה למען מטרה", כל משתתף ב"גלגלי אהבה" שותף לגיוס הכסף וחייב לאסוף תרומות בסך 2,500 דולר לפחות כדי להצטרף.

במסע משתתפים רוכבים מהמדינות ארצות הברית, קנדה, הולנד, אנגליה, אוסטרליה, ברזיל, מקסיקו ואחרות, שנר־תמים בשמחה ובהתרגשות למען המטרה. <<<

שיירת הרוכבים במסלול. הגיל הממוצע הוא 50 שנים, יש רוכבים בני 14 עד 70
צילום: חגי שמואלי

מיקי פרנס ממושב בית חרות. "צריך להגיע לאלי"ן כדי להבין" צילום: חגי שמואלי

כל אחד מהמשתתפים במסע רותם לעניין את בני המשפחה, את החברים ואת העמיתים לעבודה.

עם השנים, אופיו המיוחד והמשפחתי של המסע הפך את "גלגלי אהבה" למוקד משיכה לרוכבי אופניים ולתורמים רבים, המרחיבים את מעגל המשתתפים, שמונה כיום רבבות תומכים. בשנה שעברה, לדוגמה, יצאו לדרך 350 אנשים שרכבו לאורך כל חמשת הימים וליום אחד מתוכם הצטרפו אליהם תורמים נוספים במספר דומה: נבחרי ציבור, ידועים למיניהם, אמנים אנשי עסקים ועוד.

עמיקם ברמן (66, כפר מונש) רוכב כתשע שנים, משתתף ב"גלגלי אהבה" כשש שנים וחבר בוועד המנהל של המסע כשלוש שנים. "כמי שעבר את גיל 60, אני כבר מסתכל על החיים באור אחר ושואל את עצמי, מה אני יכול לתרום ולעזור לחברה? הרכיבה והאימונים לקראת המסע הם לא עניין פשוט ומצריך לפנות זמן כמעט בכל ימי השבוע. אני רוכב בכל שבוע כחמישה ימים, וכן מתאמן במכון כושר, אך כשיש מטרה כל כך חשובה, כל הקשיים מתגמדים.

"בממוצע, בכל מסע הקבוצה שלי ואני מגייסים קרוב לעשרת אלפים אלף דולר, וזה מכובד מאוד. לראות בעיניים מקרוב את המטופלים, זהו רגע שלא משאיר אותך אדיש. אני ממשיך לגייס עוד חברים למסע".

מיקי פרנס (52, בית חרות) רוכב שבע שנים והפעם הראשונה במסע הייתה לפני שנה. מאז, הוא פשוט "נשאב" לפרויקט: "כל כך ריגש אותי לראות את הגישה האישית שיש בבית החולים. המטופל הוא במרכז ולכל מטופל מתאימים את האביזרים והטיפול המרבי. צריך להגיע לאלי"ן כדי להבין את חשיבות גיוס הכספים, וכי צד הם עוזרים בשטח".

"אין ספק, שנקודת השיא היא לראות את ההתרגשות הרבה האוחזת בכל המשתתפים: מהרוכבים, המטופלים, בני המשפחות וצוות בית החולים", אומר ד"ר אזרחי. "בתום המסע, בכל שנה, נערכת בבית חולים אלי"ן קבלת פנים חגיגית. רבים מהרוכבים מגיעים פעם אחר פעם, וזה בהחלט מחמם את הלב. לא פעם מתגלגלת אף דמעת התרגשות, גם בעיני הרוכבים החסונים ביותר.

"הנתינה היא עצומה, וכל תיאור לא מסוגל לבטא את תחושות התרוממות הנפש באותו מפגש בלתי-אמצעי בין המטופלים והרוכבים, בזכות הידיעה שכל סכום שגויס במסע רק ייטיב וישפר את איכות חייהם של הילדים במוסד. עד שלא נמצאים באותו מעמד, קשה להרגיש ערך נתינה מהו! גם העובדה שגם מאושפזים לשעבר, ששוקמו ומצטרפים לרוכבים, מרעידה בנו איזה מיתר ובשבילנו זהו סוג של נס".

רוכב מברזיל עם אחת הילדות המטופלות. "זהו רגע שלא משאיר אותך אדיש" צילום: חגי שמואלי

"גלגלי אהבה" 2013

כ-700 רוכבים בדרך

בשנתיים האחרונות גייס מסע האופניים כ-4.65 מיליון דולר מתורמים, עשרות מושבניקים משתתפים ומגייסים כסף

"גלגלי אהבה" ה-14 ייצא ביום ראשון, 27 באוקטובר 2013 ממכמורת, לחמישה ימי רכיבה: במשך ארבעה ימים בשרון, בכרמל, בגליל ובגלבוע וביום חמישי בהרי ירושלים. מי שאינם מסוגלים לרכוב למרחק רב כל כך יכולים להצטרף רק ליום אחד, הראשון או האחרון.

ביום הראשון יעברו הרוכבים דרך עמק חפר, מנשה, אלונה, זיכרון יעקב וחוף דור. ביום החמישי יתחילו ב"מיני ישראל" לטרון וימשיכו דרך מושבי מועצה אזורית מטה יהודה. המסע יסתיים ביום חמישי בטקס מרגש בבית החולים אלי"ן.

גיל הרוכבים הממוצע הוא 50 שנים, אך בין המצטרפים יש רוכבים בני 14 עד 70. כ-700 רוכבים ישתתפו במסע השנה וביניהם מושבניקים רבים: עמיקם ברמן, צביקה מילר, טל קוטנר ונמרוד בכר מכפר מונש; מיקי פרנס מבית חרות; גדי לוין מעוזריאל, רותי תירוש מאשתאול, אליצור כהן מגמזו, יעל אליובסון מכפר מימון; טל שדה מלכיש, עופר ארז, מוטי יוסי ורון נחמיאס מבית זית; גל סלומון, יוסי לבנון ועמית גנני מכפר ויתקין; רון למדן ומנחם בורלא מגאליה, טלי ינאי מגבע כרמל; ראובן קפלן מכפר הס ורבים אחרים.

הסכומים שגויסו במסעות בשנתיים האחרונות: בשנת 2011 נאספו 2.25 מיליון דולר, ובשנת 2012 2.4 מיליון דולר. במהלך שנת 2012, בית החולים אלי"ן זכה ב"אות העמותה האפקטיבית בהצטיינות" מטעם ארגון "מידות", החוקר עמותות על פי שורה ארוכה של מדדים. אות ההצטיינות ניתן, בין יתר הסיבות, בשל ניצול יעיל של התרומות למען שיקום ילדי בית החולים אלי"ן.

"גלגלי אהבה" בירושלים. נקודת הסיום של המסע צילום: חגי שמואלי

רות לא אהבה את נהלל

נהלל בראשיתו. לאחר עשר שנים הם עזבו את הצריף, את החצר ואת המושב
צילום: ארכיון נהלל

נהלל הייתה רחוקה מאוד מהתרבות של קלן, גם הנהללים לא היו אנשי "קולטורה" כמו הגרמנים. רות הייתה בת 16 כשהגיעה לראשונה ליישוב עם קבוצת "עליית הנוער" מגרמניה, ורק בשנות חייה האחרונות נראו לה בני המשפחה מהמושב "די בסדר". רות וכוכב שחר, שנישאו במושב העובדים הראשון וחיו בו עשר שנים מ-68 השנים המשותפות, מצאו בבוסתן הגליל את השקט שחיפשו, הרחק מההמוניות, מהרעש ומעודף החברותיות

דפנה מאור, מושב רמות

רות לא אהבה את נהלל. גם אחרי כ–70 שנות נישואים לבן נהלל היא לא סבלה את המושב, ובעיקר לא את המושבניקים. למרות זאת, בשנות חייה האחרונות היא נאלצה להסכים, בינה לבין עצמה, שבני המשפחה מנהלל הם "די בסדר", אפילו "נסבלים" ולעתים גם עוזרים ותומכים.

תמיד זכרה לטובה את עיר הולדתה קלן. נהלל הייתה רחוקה מאוד מהתרבות של קלן, גם הנהללים לא היו אנשי "קולטורה" כמו הגרמנים. בת 16 הייתה כשהגיעה לראשונה לנהלל עם קבוצת נוער מגרמניה. כל משפחה בכפר אימצה לביתה נערה או נער. רות המפונקת, אוהבת הלימודים מקלן, נמדדה בנהלל לא על פי הספרים, אלא על פי המעדר. במושב כולם עבדו בחצר ובשדה. רות עדרה ונזכרה, עישבה וניגבה דמעה. הגב כאב, הידיים העדינות היו מיובלות ורות חשבה על הגימנסיה בקלן. שם כל מורה היה "הר דוקטור" או "הר פרופסור" ורמת הלימודים הייתה רצינית וגבוהה.

היא ישבה בספסל הראשון, שעליו ישבו מי שהשיגו את הציונים הגבוהים ביותר. הנכדה של ביסמרק הייתה חברתה לכיתה. בכל שבוע, צעדו כל תלמידי הגימנסיה לאצטדיון העירוני והעבירו יום שלם בתרגילי ספורט. בנהלל חולבים את הפרות, קוטפים מלפפונים, מאכילים את התרנגולות ובערב, כשהעיניים נעצמות, המורה יהודית מלמדת את בני "עליית הנוער" עברית וקצת ספרות והיסטוריה.

רות לא רצתה להיזכר שהיא סולקה מהגימנסיה האהובה כשבגרמניה צעדו שחורי החולצות ברחובות, שרים שירי נאצה נגד יהודים. היא שכחה שהייתה צריכה להניף לכל עבר את תיק בית הספר כדי להגן על עצמה מילדים שידעו שהיא יהודייה וניסו להכות אותה. לפעמים, כעסה על אמה לילי, שכל כך התאמצה להכניס אותה לתנועת נוער ציונית.

לילי אפילו שילמה כסף עבור ההכשרה כדי שבתה רות תהגר לפלסטינה עם "עליית הנוער", שתסתלק מגרמניה. יוליוס, האח הגדול, כבר מזמן עבר לשווייץ וכתב לאמו ולאחותו כמה הוא מרוצה ויש לו שם בת זוג גרמנייה אמתית. אבל רות הצעירה לא הגיעה לשווייץ, היא הגיעה למקום הפרובינציאלי הזה בפלסטינה, לנהלל.

בני הנוער של נהלל הביטו בזלזול בעולים הצעירים, עירוניים שאינם יודעים לחרוש במחרשה רתומה לפרד. ילדי "עליית הנוער" לא רכבו על סוסים, לא עשו קורס איתות במורס בהגנה, לא הלכו ברגל במסעות ארוכים בדרכי הארץ. עירוניים עלובים.

לרות היה יתרון, היא הייתה יפהפייה. אחד מבני נהלל, כוכב, ידע להיות עדין ומנומס כלפי העולה היפה ולהתגבר על ה"נהלליות" שלו. הוא התיידד עם הנערה מגרמניה וקיבל בהבנה את העברית מלאת השגיאות ואת המבטא הכבד. רות חשבה, בין השדה לרפת, שכוכב הוא נער מתקבל על הדעת. צעירים, בני 20 בלבד, נישאו רות וכוכב במשק בנהלל בשנת 1940 >>>

> רות לא רצתה להיזכר שהיא סולקה מהגימנסיה האהובה כשבגרמניה צעדו שחורי החולצות ברחובות, שרים שירי נאצה נגד יהודים. היא שכחה שהייתה צריכה להניף לכל עבר את תיק בית הספר כדי להגן על עצמה מילדים שידעו שהיא יהודייה וניסו להכות אותה

ועברו לגור בצריף קטן בחצר.

לאחר עשר שנים הם עזבו את הצריף, את החצר ואת נהלל, סוף-סוף. עם הבת יעל, שהייתה כבת שש, הם עברו לגור במגורי הקצינים במשטרת עכו. רות הייתה מרוצה. כוכב עזב את המושב, עזב את החקלאות, התגייס למשטרת ישראל וקיבל משכורת בכל חודש. הם גרו בעיר שחלקה הגדול ערבי, לא מטופחת, לא נקייה, אבל הים נשקף מחלונם והיה אפשר לראות את הגלים הסוערים בחורף. רות עברה השתלמות וקיבלה עבודה כמפקחת בגני ילדים. היא החלה להרגיש קצת יותר טוב בין ה"אוריינטלים".

הים סער

רות וכוכב עומדים שפופים ליד תלולית העפר בבית הקברות של מושב בוסתן הגליל. הים סוער קרוב מאוד אליהם, בני משפחתו של כוכב מנהלל ומהעמק עומדים סביבם. לידם בוכים בשקט חיילת וחייל צעירים. אלה קרין ודני, ילדיה של יעל, בתם היחידה. רות וכוכב מלווים את בתם הצעירה בדרכה האחרונה.

כוכב מחבק את רות, תומך בה, אוהב ומעודד. "צריכים להמשיך", הוא לוחש לה, "יש לנו שני ילדים להמשיך לגדל", כי כוכב ורות מגדלים את קרין ודני, ילדיה של יעל, מאז היו פעוטות ושבו עם יעל לארץ, ללא בעלה, שהעדיף להישאר בשווייץ. שוב שווייץ.

יעל עבדה, יעל התנדבה במשטרה, יעל כתבה בעיתונים, יעל נאבקה לשרוד והילדים היו אצל סבא וסבתא. לכוכב הם קראו "אבא" והוא גידל אותם בחום ובאהבה. לרות קראו "אומה" בגרמנית, וזכו ממנה לאהבה אמתית וקרירה במבטא כבד וללא חיבוקים מיותרים.

לאחר שבוע שבו ישבו בביתם הרבה חברים צעירים של הנכדים ורות נאלצה לשאת גם את נוכחותם של האחים ובני הדודים של כוכב, חזרו קרין ודני לצבא. קרין מורה-חיילת, החלה ללמוד משפטים, דני המשיך בקורס חובלים.

רות וכוכב דאגו לבית הקטן ששיפצו בבוסתן הגליל, לא בתוך המושב, אלא בקרבתו. רות העדיפה תמיד לחיות הרחק מהישראלים, מההמוניות, מהרעש, מעודף החברותיות. בחצר סוסה שכוכב רכב עליה ושני כלבים אימתניים ששמרו עליהם, כרם קטן של גפנים ועצי זית. לכוכב היה זה קצת כפר, קצת משק. בשבתות באו הנכדים מהצבא והבית התמלא קולות רעש ושמחה. רות ביקשה שקט. היא קראה הרבה באנגלית ובגרמנית, לא בעברית. היא המשיכה ללמד אנגלית עד גיל 80.

למסדר סיום קורס החובלים של דני נסעו רות וכוכב לבסיס חיל הים בחיפה. דמעות של התרגשות וגאווה נצצו בעיניים של כוכב - הנכד שלו יהיה מפקד ספינה בחיל הים הישראלי. אפילו רות, בדרכה המאופקת, חייכה נרגשת. קרין ישבה לידם. הצוער דני ביקש רק שלושה כרטיסים עבור בני משפחתו לאירוע הסיום.

בתוך השמחה וההתרגשות חשבה רות על המדינה הזאת, שיש בה תמיד בעיות ביטחון. את יעל היא נסעה ללדת, אז ב-1944, בטנדר של הנוטרים ולא במכונית רגילה. בקושי הגיעה לנגב באמצע מלחמת העצמאות לראות את כוכב במו עיניה לאחר שזמן רב לא שמעו ממנו. חבל שאין בישראל יותר מוסיקה, ספרות ואמנות כמו בגרמניה. לפעמים שכחה שגם לגרמניה היה קשר מסוים לענייני צבא ומלחמות.

בבית הקברות בשבי ציון עומדים יחד קרין עם סבתא רות וסבא כוכב. כוכב מחבק את אשתו ואת נכדתו. שמונה חיילים במדים לבנים נושאים את ארונו של דני. כמו תמיד, הים קרוב, הגלים נשברים אל החוף. מסביב צעירים רבים במדים, חברים ובני המשפחה מהעמק. לא עוזבים אותם.

הרב של חיל הים מבין שכאן מקרה מיוחד ולכן הוא מציין לאחר שמות ההורים את שמות הסבתא והסבא של הקצין דני עזרי, החובל שנפל. רות נותרה עם כוכב וקרין מול הים. גם קרין קצינה בחיל הים, פרקליטה. יעל, הבת של רות, אימא של קרין, הייתה בנעוריה אף היא קצינה בחיל הים.

המשפחה הקטנה נפרדת מקברו של דני והולכת הביתה, אבל חיל הים אינו עוזב אותם והמשפחה של כוכב, הכפריים, אנשי העמק, אינם עוזבים אותם. הקור של רות מפשיר לאטו. בשנותיה האחרונות היא מרגישה שהחיילים האלה, החברים של דני, באמת דואגים להם. היא רוצה לראות אותם, טוב לה שהם באים. היא מחייכת אליהם, היא אוהבת אותם.

רות מתגברת על הסלידה הטבעית ומדברת הרבה בטלפון עם שלוש גיסותיה, נשות האחים של כוכב. לראשונה בחייה, היא מזמינה אותם לביתה, בית שאליו מעולם לא באו ללא הזמנה מפורשת. רות מרגישה שהמשפחה מהמושב באמת עוטפת, מחבקת, מעודדת. בגיל 90 רות כבר לא שונאת את נהלל.

לזכרם של רות וכוכב שחר ז"ל.

> רות העדיפה תמיד לחיות הרחק מהישראלים, מההמוניות, מהרעש, מעודף החברותיות. בחצר סוסה שכוכב רכב עליה ושני כלבים אימתניים ששמרו עליהם, כרם קטן של גפנים ועצי זית. לכוכב היה זה קצת כפר, קצת משק. בשבתות באו הנכדים מהצבא והבית התמלא קולות רעש ושמחה

רות וכוכב שחר בשנת 2000. דאגו לבית הקטן ששיפצו בבוסתן הגליל

רות וכוכב שחר בשנת 1940. באותה שנה הם נישאו והם בני 20 בלבד

מאה שנות שירה ישראלית

361 שירים, 182 משוררים, 14 שירים מפורשים כונסו בספר של מנחם בן ודורון קורן, "השירים הכי יפים". משירו של אד"ם הכהן עד שיריה של ואן נויין הם תשובה אחת לשאלה: מהו משורר ישראלי?

השירה העברית החדשה, ובייחוד השירה הישראלית שנכתבה כאן במאה השנים האחרונות, היא מאו־צרות הרוח הגדולים שלנו. הספר "השירים הכי יפים בעברית – מאה שנות שירה ישראלית", בעריכת מנחם בן ודורון קורן, מכיל ממיטב השירים העבריים, מימי הגעגוע לציון, דרך ימי החלוצים הראשונים בארץ ישראל ועד השירה האישית בעיקרה של הדורות האחרונים.

ימי העברית האשכנזית של פעם והעברית הספרדית של ימינו, ימי שירת החרוז וימי שירת הדיבור, ימי משוררי האלפיים וימי שירת הפזמון הגדולה, שירי אושר ושירי דיכאון, שירי אלוהים ורוח, שירי אהבה וחוכמה, שירי ילדות וזקנה מייצגים בספר את השירה הישרא־לית בקסמיה הגדולים.

בספר כונסו 182 משוררים, 361 שירים, 14 שירים מפורשים. על פי גישת העורכים, המונח "המשורר הישראלי" רחב מאוד וחל על כל המשוררים שכתבו וכותבים עב־רית בדורות האחרונים, יהודים ושאינם יהודים, ישראלים ושאי־נם ישראלים, מי שישבו ויושבים בארץ ומי שכתבו בגולה – החל משירו של אד"ם (אברהם דב־בער מיכלישוקר) הכהן הכואב את ני־דחותה של השפה העברית באמצע המאה ה־19 בווילנה ועד שיריה של משוררת תל־אביבית צעירה, ואן נויין, שנולדה באשקלון לזוג פליטים וייטנאמיים שהתאזרחו בארץ; מביאליק של "ביום קיץ, יום חום" עד "רוב הזמן את אשתי" של שלמה ארצי.

בפתח האסופה, מנחם בן מביא 14 שירים מפורשים, המדגימים 14 סוגי יופי בשירה. כל השירים הכלולים באוסף זה נמנים, לדעת העורכים, עם השירים הכי יפים בשירה העברית החדשה, כל אחד על פי דרכו. עם זאת, אלה אינם כל השירים הכי יפים (בהוצאת ידיעות ספרים, 558 עמודים).

ואן נויין. ישראלית מלידה

השירים הכי יפים בעברית. דוגמאות ל־14 סוגי יופי בשירה. צילום הכריכה

הקאמבק של יד הנפץ

ספרות הרפתקאות חדשה ומחודשת לנוער והמשך לקלסיקה של ילדותנו

שני ספרים חדשים הופיעו בסדרת הרפתק־אות לנוער מהספרות הקלאסית, ומהדורה חגי־גית ליצירה האלמותית "הקוסם מארץ עוץ", כולם בתרגום מעודכן. ספר חדש לגארת' ניקס, "משחק הנסיכים", אופרת חלל שבמרכזה נער צעיר ותמים ההופך לגבר.

הפרא האציל והליצן

הספר "וינטו האביר אדום העור", מאת קרל מאי, הוא השני בסדרת הרפתקאות וינטו ויד הנפץ, בתרגום חדש, ובו ההרפתקאות נועזות יותר, האויבים חזקים יותר והסכנות מוחשיות עד אימה...

האם יצלחו גיבורי המערב הפרוע גם את המסע הנועז שלפניהם? האם ישמרו על קשר הדם שקשרו ב"וינטו, הפרא האציל"? יד הנפץ, אותו צעיר שהגיע מאירופה, "היבשת הישנה", אל היבשת החדשה של אמריקה והמערב הפרוע, יוצא ללכוד נוכל רב מזימות. עד מהרה, מפגיש אותו תפקיד הבלש שנטל על עצמו עם האחים לדם שרכש במערב ובראשם וינטו, הפרא האציל.

"סָקָרְמוּש", ספרו האהוב ביותר של רפאל סבטיני, הוא רומן היסטורי רצוף הרפתקאות, מתובל בסיפור אהבה גדול מהחיים ומעוטר ברקע הסבוני של ימי המהפכה הצרפ־תית.

עלילת הספר באה לידי ביטוי בתיאטרון בסגנון הקומדיה דל־ארטה, שבו מוצא מקלט גיבורו של סבטיני הנוטל את השם סָקָרְמוּש, דמות הליצן החושף את האמת בפני כל.

שני הספרים יצאו לאור בהוצאת אסטרולוג.

משימה לילדה, לדחליל, לאריה ולאיש פח

האם דמיינתם פעם שרוח גדולה מגיעה משו־מקום ולוקחת אתכם הרחק־הרחק, אל ארץ לא־נודעת? כך בדיוק מגיעים דורותי והכלב טוטו לארץ עוץ, אבל איך ימצאו את הדרך חזרה? רק אדם אחד יוכל לעזור להם לשוב הביתה – עוץ, הקוסם הנורא היושב בעיר הברקת הרחוקה.

דורותי יוצאת למסע הרפתקני בחברת דח־ליל חסר מוח, איש פח חסר לב ואריה חסר אומץ, ולכל אחד מהם בקשה שרק הקוסם יכול למלא. דרכם ארוכה ורבת הפתעות. האם בסופה יתגשמו משאלותיהם?

"הקוסם מארץ עוץ" הוא יצירתו המפורסמת ביותר של סופר הילדים לימן פרנק באום. היא זכתה ב־39 ספרי המשך, תורגמה לעשרות שפות, נחלה הצלחה בין־לאומית כבירה ונח־שבה לאחת מיצירות הפנטזיה החשובות בהיס־טוריה (איורים: יניב שמעוני, בהוצאת כינרת, 143 עמודים).

כובש צעיר

גארת' ניקס, סופר מצליח מאוד, שיצירותיו תורגמו ל־39 שפות ויותר מחמישה מיליוני עותקים מספריו נמכרו ברחבי העולם, מצליח ליצור בספריו דמויות אנושיות ומכמירות לב ולשרטט עלילות חובקות עולם ועולמות. ניקס כותב למבוגרים כאילו היו נערים ולנערים כאילו היו מבוגרים.

ספרו האחרון של ניקס, "משחק הנסיכים", הוא קפיצת מדרגה ביחס לספריו הקודמים. זו אופ־רת חלל מפוארת, שבמרכזה נער צעיר ותמים ההופך לגבר מרשים. הסיפור מאגד כל מה שאנו מבקשים בספר: דמויות עמוקות ומרובדות, סבוניות ובלתי־שגרתיות, עלילה מסחררת המקיפה עולמות מרובים והרבה מאוד רגש.

להיות נסיך האימפריה הבין־גלקטית הגדו־לה ביותר בתולדות האדם הוא הדבר הנפלא ביותר שאתה יכול לבקש לעצמך: אתה מהיר יותר, חכם יותר וחזק יותר מבני אדם רגילים וכמובן, אתה הופך לבן אלמוות. או כך לפחות חושב לעצמו קמרי הצעיר ברגע שהוא מסיים את מסלול החניכה לנסיכים.

ברגע שקמרי מסיים את ההכשרה שלו, הוא מגלה כי שום דבר אינו נפלא כל כך. האימפ־ריה אינה נופלת לרגליו בדיוק, וכנסיך הוא זקוק להגנה מתמדת, כי תמיד מאיימת עליו סכנה. ומי הא־יום הגדול ביותר על חיי נסיך? נסיכים אחרים. כל נסיך רוצה להפוך לקיסר האימפריה, אבל קיסר יש רק אחד ונסיכים יש רבבות.

אם קמרי חפץ לשרוד, עליו להסתגל במהירות למציאות חסרת הרחמים המקיפה אותו, ואין כמו מסע למעמקי החלל במשימה מסתורית כדי ללמד את קמרי הצעיר דבר או שניים על האימפ־ריה, על הקיסר ובמיוחד על עצמו (בהוצאת גרף, 346 עמודים).

machita106@gmail.com

דור ההמשך

החקלאי שלי, דור שלישי לחקלאים ספרטניים אוהבי אדמה וחובבי מזוכיזם, מצפה מהדור הרביעי להמשיך את השושלת. לעומתו, אני בעד חופש בחירה בכל תחומי החיים ומקווה שילדינו יוכלו לשבת עם הרגליים על השולחן, ללא ייסורי מצפון

צלצול הפעמון שסימן את סוף ימי הלימודים עבור ילדיי היה כפעמון אזעקה עבור החקלאי שלי. חופשת הקיץ מכניסה אותו תמיד למצוקה. הילדים הופכים יום ולילה, החברים שלהם חיים אצלנו במקרר, הוצאות ה"תרבות" תופחות והשגרה, אותה הוא מעריך ומחבב, מתמוססת ונפוצה לכל עבר.

הקיץ זו העונה שבה אפשר לשמוע את החקלאים השורשיים אומרים את המשפט יותר מתמיד (וגם הם אולי שמעו מאביהם): "אתה עוד ישן? תפסיק להסריח את המיטה וקום כבר" ("אבל אבא, רק 8:00 בבוקר")...

כן, זה לא מסובך רק להיות אשת חקלאי, זה קשה להיות לפעמים גם ילדים של חקלאי. כמו במשפחות הכי טובות, גם אצלנו הבכור "אכל אותה" הכי הרבה וספג את מרב הביקורת על חייו מלאי הפריצות והבטלה. כשהיה קטן, לא היו לו הרבה שעות אב. ככה זה כשהאבא שלך רפתן במשרה מלאה ועוד עסוק בגידולי שדה למיניהם. הוא חוזר כל יום בערב עייף ומותש ורק רוצה שקט, ושאף צוציק קטן לא יגעה לו באוזן כאחד העגלים. את זה היה לו כבר מספיק כל היום.

כשהפעוט הפך להיות נייד קצת יותר והתחיל לזחול שני סנטימטר בשעה, יכולתי לדמיין אותו מגיע מהסלון למטבח ובחזרה ולחשוב שזה הדבר הכי נפלא בעולם. אבא שלו, לעומת זאת, הפליג בדמיונותיו וראה אותו זוחל ישירות לשדה, מעביר קווי השקיה, קוטף את היבול העונתי, או מינימום, נוהג את הטרקטור במקומו. כל גיל לא נראה לו צעיר מדי להתחיל את התרגול לכך, וכל המקדים – הרי זה משובח. אחרי הכול, הוא בעצמו התחיל לעבוד במשק מהיום שבו עמד (על רגליו, לא על דעתו).

השאלה אם הבכור שלנו בכלל רוצה לעבוד במשק אף פעם לא עלתה אצלו. למה צריך לשאול אותו? למה מה?! מישהו שאל את החקלאי שלי אי פעם לדעתו? למישהו היה אכפת בכלל מה הוא רוצה או מה מעניין אותו? לא! ומכיוון שהוא עצמו דור שלישי לחקלאים ספרטניים אוהבי אדמה וחובבי מזוכיזם, אז למה שהדור הרביעי פתאום ירצה לשבור את השושלת הזאת?

ברצינות עכשיו – חלק גדול מהמתח בבית בתקופות מסוימות היה בשאלת חינוכו החקלאי של הבכור. החקלאי שלי היה בטוח שאני מאפשרת לו יותר מדי חופש בחירה בחינוך הזה (צודק), ומגוננת עליו מול רעיונות התעסוקה שהגה עבורו החקלאי שלי חדשות לבקרים (שוב, צודק). להגנתי, אני יכולה לומר שחופש הבחירה שעליו דיבר הוא נדבך חשוב לי בחינוך ילדיי בכל תחומי החיים, ושאני באמת חושבת שזו הייתה זכותו של הבכור לבחור לעתים שלא לעזור במשק.

אבל היו גם הרבה יתרונות לייחוס האיכרי. מה משמח בנים ובנות יותר מטרקטורים ענקיים, במיוחד כשאביהם גיבור העל נוהג בהם? וכשאבא שלו היה מושיב אותו על ברכיו ונוסע אתו בכפר, הוא הרגיש כמו הפעוט בר המזל ביותר באזור. עם אבא כזה, למי אכפת מהילדים שמקניטים לפעמים: "לאבא שלי יש כזה רובה גדול (מצורפת הדגמת ידיים) והוא יהרוג אותך", אפשר רק לרחם עליהם ולהישאר רגוע, כי לאבא שלך יש "כזה טרקטור גדול" וזה יותר שווה מאיזה רובה מכוער...

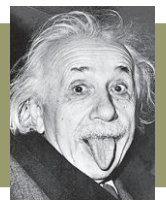

עובד בשדה. זכותו לא לעזור במשק

לסירוגין, החזקנו ברשותנו גם טרקטורון וריינג'ר (לצערי, היום כבר לא), ובשבתות יצאנו רכובים עליהם לטיולי הרפתקאות. לילדים ולהוריהם, שרצו ליהנות גם הם מהחוויה המוטורית, ניהלנו רשימות המתנה. כשהיה בן 16 החוויה התעצמה, כי היה לו כבר רישיון לטרקטור בעצמו. כעת הוא יכול היה לעזור לחקלאי כנהג מורשה, אבל זה היה בעיקר טוב ומועיל כשרצה לנסוע עם החבר'ה לפיקניק לילי בקישון.

חוץ מזה, קיים עניין הערכים. בעבודת השורשים שהבן הצעיר שלנו כתב השנה הוא ציין כערכים שהבית הקנה לו את החריצות ואת המסירות לעבודת האדמה. שמחתי על כך מאוד. אלו באמת ערכים טובים שאני רוצה שילדיי יאמצו. אז נכון שבינתיים, הערכים האלה לא עוזרים לצעיר ילדינו לזנק מהמיטה בבוקר לעבודת האדמה, אבל הם שם, ישנים אתו את "תרדמת הקיץ", ואני בטוחה שיבואו לביטוי בעתיד.

אצל אחותו, הם בהחלט היתרגמו לאחרונה למעשים. היא הייתה הפועלת של החקלאי בקטיף הארטישוק האחרון וסחבה קילוגרמים רבים על גבה כאחרון הפועלים. הוא היה מאושר שהבת היפה והבריונית שלו עובדת אתו, והסבא שלה היה מבסוט שיש דור המשך אתו אפשר לשיר ולפטפט תוך כדי עבודה (כמו שציינתי בעבר, החקלאי שלי הוא לא פרטנר לשירה ולשיחה בזמן העבודה). היא עצמה הייתה מרוצה מהעבודה הפיזית באוויר הפתוח שגם עוזרת לה לממן את הטיול שלפני צבא.

הערכים הדרושים לחקלאי טוב – עבודה, מסירות, סבלנות, ראייה לטווח רחוק – ראויים מאוד מבחינתי. אני פשוט מקווה, שבשונה מהחקלאי שלי, הילדים ישכילו לשלבם עם פנאי, תחביבים ויכולת להרים את הרגליים על השולחן ולהירגע ללא ייסורי מצפון.

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

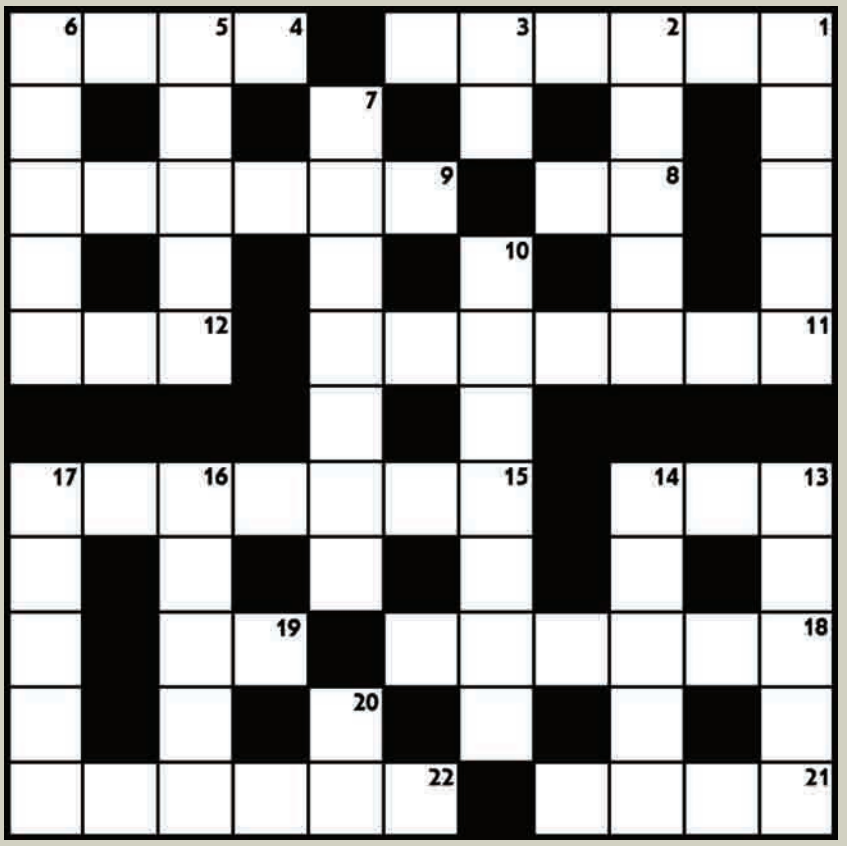
תשבץ היגיון מס' 40

מאוזן:

1. כדי להעניק צבע אפשר לארגן טיפ מגן (6); 4. יפית מודעת לנזיפה (4); 8. ראו 19 מאוזן; 9. התבלין שמצווה על המתקן הגרעיני להתעורר (ש) (6); 11. הצרה היא שהרופא הבחין בחולה (ש) (4,3); 12. גמל בנה כוכב (כ"ח) (3); 13. מפקד הפלוגה כיתר את הקוף בפיסוק (3); 15. ערן יציל את המושב (4,3); 18. אצבע קפיצה (6); 19. (עם 8 מאוזן) שלמה שר אבל לא עם כל אחד (4); 21. מה עושה סוס למראה פקודת התבלין? (4); 22. מפחיד ירגיע בארץ ישראל (6).

מאונך:

1. מצאנו שותף כשבן-שמעון שב וזלל (5); 2. נקודה חלשה ארוכת-צוואר (5); 3. ראו 20 מאונך; 5. תחנה סופית לסרט הראוי (ש) (3,2); 6. לגדל פספוס הפוך (5); 7. מוביל הטיול, למד את רוג'ר! (3,4); 10. מניקה טי-שירט של מלאך רשע (2,5); 13. אומרים שכדאי פגם שטותניק (5); 14. זונה בעד מהפכן (5); 16. חוקים אכזריים כמו התספורת של גונזלס (כ"ח) (5); 17. למידה חמה (5); 20. (עם 3 מאונך) אחד ההורים חסר באשכול (ש) (4).

תשובות לתשבץ מס' 39:

מאוזן: 1. כפר חב"ד; 4. קמיע; 8. פשוט; 9. גמלוני; 11. ארץ חדשה; 13. קרס; 15. אבטיפוס; 18. מגן דוד; 21. ריהט; 22. מכניסה.

מאונך: 1. כלבתא; 2. רב פקד; 5. מעונב; 6. עמיקם; 7. גם זה לטובה; 10. חדר אטום; 13. קשמיר; 14. סינטה; 16. פרטני; 17. סינמה; 20. מכבים.